

iştirakî

Derleme Dizisi*

HAYAT EVE SIĞAR MI?

Giorgio Agamben

- *Bir Salgının İcadı* [3-4]
- *Salgın* [5-7]
- *Salgın Üzerine Düşünceler* [8-9]
- *Sosyal Mesafe* [10-11]
- *Bir Soru* [12-14]
- *İkinci Aşama* [15]
- *Yeni Fikirler* [16-18]
- *Doğruya ve Yanlışın Dair* [19-20]
- *Bir Din Olarak Tıp* [21-24]
- *Biyogüvenlik ve Politika* [25-26]

- *Öğrenciler İçin Ağıt* [27-28]
- *İki Rezil Kelime* [29-31]
- *İstisna Hâli ve Olağanüstü Hâl* [32-33]
- *Yüz ve Maske* [34-35]
- *Gelmekte Olana Dair* [36]
- *Temasın Felsefesi* [37-38]
- *Keyfilik ve Zaruret* [39]
- *Savaş ve Barış* [40-41]
- *Çıplak Hayat ve Aşı* [42-43]

istirakiblog

istiraki.blogspot.com

istiraki@gmail.com

"Bugün biz, özgürlükleri 'güvenlik gerekçeleri' denilen şeye feda etmiş, dolayısıyla kendisini kalıcı bir korku ve güvensizlik hâlinde yaşamaya mahkûm etmiş bir toplumda yaşıyoruz"
G. Agamben

2019 yılının sonlarına doğru ortaya çıkan Sars-CoV-2 virüsü ile birlikte her ülkede söylemler

“artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacak” ve “yeni normalimiz bu olacak” şeklinde oldu. Virüs bulaşan insanların sokak ortasında titreyerek öldükleri videolar servis edilip, tüm topluma korku yayılmaya başlandı. Salgının korkusu toplumda hissedildikten sonra da devletler-sermaye grupları istedikleri her şeyi topluma yaptırma imkânı buldu.

Kapitalizmin işleyiş yasaları değişmekte ve bu değişim, toplumun tüm dinamikleri ile sosyal hayatın kendisini kapsamaktadır.

En temel insani haklar olan eğitim, seyahat, sağlık, çalışma hakları “güvenlik” gerekçesi ile elimizden alınıp kısıtlanmaktadır.

Eğitim uzaktan yapılarak okul-üniversite hayatı eve hapsolmakta, şehirlerarası yolculuk izinsiz, kodsuz yapılamamaktadır. Devletler, salgın bahanesi ile yeni konsept hâline getirdiği kısıtlamaları; halkı istediği saatlerde dışarı çıkarıp, istediği saatte eve hapsedme şeklinde uygulamaktadır.

Cenazeler kimsesiz bir şekilde defnedilerek insanların dini vecibelerini yerine getirmelerini bile yasaklayan, HES kodları ile her adımımızı takip eden, kentin meydanlarına, caddelerine HES kodsuz giremeyecek hâle getiren, insanların tüm hayatına sosyal mesafe koydurarak dijitalleştiren; özetle Agamben’in deyimi ile insanı “çıplak bedene” indirgeyerek “kalıcı olağanüstü hâli” olağan hâle getiren bir yeni düzen ile karşı karşıyayız.

Bu yeni düzen, devletleri sınırsız güvenlik tedbirleri ile insanları-toplumu kontrol altında tutma, insanları birer “veri” haline getirme çabasıdır.

Yeni kast düzenin elitleri, lüks otellerde steril tatiller yapıp, parti kongreleri toplayıp, çocuklarını yüz yüze özel eğitim imkânından faydalandırırken; kast sisteminin altındaki serfler/köleler eve kapatılmakta, çocukları ekrana mahkûm edilmekte, komşuluk yapımaları dahi yasaklanmaktadır.

Burjuvazi evden çalışma adı altında her evi bir çalışma alanı olarak görmekte, emekçiler ise güvencesiz çalışmaya zorlanmaktadır.

Sermaye sınıfı ve bugün onların sözcülüğünü yapan “bilim insanları”, bu değişime herkesin rıza göstermesini istemektedirler. Uygulamaya geçirilen her önlem, “sağlık” adı altında faşizan uygulamaları kalıcı hâle getirmektedir.

“Korku, kötü bir rehberdir” diyen Agamben, daha salgının başında, bu sürecin bir panik havası yaratılarak toplumları kontrol etme çabası olduğunu tespit etmiş ve uyarmıştır.

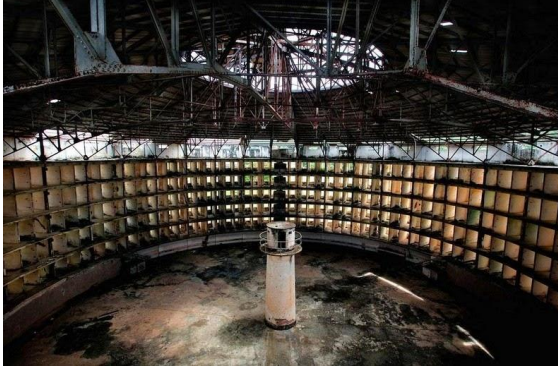
Bu sayı, yeni düzenin temellerinin salgın-pandemi bahanesi ile atıldığına ve düzene tam bağımlı insanlar yaratma çabası olduğuna dair G. Agamben’in derleme yazılarını içermektedir.

Derde ve öfkeye selâm ile

Derde ve öfkeye selâm ile

Bir Salgının İcadı

Varolduğu söylenen bir koronavirüs salgınına karşı alınan hummalı, irrasyonel ve hepten yersiz acil durum önlemlerine anlam verebilmek için çalışmamıza “İtalya’da SARS-CoV2 salgını yoktur” diyen İtalya Ulusal Araştırma Konseyi’nin (NRC) açıklamasından başlamalıyız.

Açıklama şöyle devam ediyor: her halükârda “bugün itibarıyla elimizde olan epidemiyolojik verilere ve on binlerce vakaya göre, enfeksiyon, vakaların %80-90’ında hafif/orta semptomlar (grip benzeri) gösteriyor. Vakaların %10-15’inde ise akciğer iltihabı ihtimali mevcut, ama bu da vakaların çoğunda tehlikesiz bir seyir izlemektedir. Hastaların sadece %4’ünün yoğun bakımda tedavi görmesi gerektiğini tahmin ediyoruz”.

Gerçek durum buysa neden medya ve yetkililer, panik havası yaratarak hareketi ciddi ölçüde kısıtlayacak ve tüm bölgelerde gündelik hayatın ve iş faaliyetlerinin askıya alınmasına neden olacak gerçek bir istisna hâlini kışkırtmak için ellerinden geleni yapıyorlar?

Böylesi ölçsüz bir yanıt, iki faktör üzerinden açıklanabilir.

İlk olarak, burada bir kez daha gözler önüne serilen şey, istisna hâlini normal bir yönetim paradigması olarak kullanma eğiliminin artmasıdır. Hükümet tarafından “hijyen ve kamu güvenliği nedenleriyle” onaylanan idari karar, “test sonuçları pozitif çıkan ve enfeksiyon nedeni bilinmeyen en az bir kişinin olduğu belediyelerde ve bölgelerde veya kısa süre önce salgından etkilenen bir bölgeden gelmiş biriyle bağlantılı olmayan en az bir bulaş vakasının görüldüğü yerlerde” gerçek bir militerleşme hâli yaratmaktadır.

Böylesi muğlak ve belirsiz bir formül, hükümetin istisna hâlini hızla bütün bölgelere genişletmesine imkân sağlayacaktır, öyle ya, pratikte başka yerlerde başka vakaların görülme ihtimali yoktur.

Şimdi bu kararın özgürlükleri ne kadar ciddi bir biçimde kısıtlayacağına bir göz atalım:

1. Salgından etkilenmiş bir belediyede veya bölgede yaşayan herkese belediyeden veya bölgeden ayrılma yasağı.
2. Salgından etkilenmiş belediye veya bölgeye girme yasağı.
3. (Kültürel, dinî etkinlikler veya spor veya eğlence etkinlikleri olmasına bakılmaksızın) her türlü etkinliğin ve organizasyonun askıya alınması ve kamuya

açık kapalı mekânlar da dâhil olmak üzere her türlü özel ve kamusal alanda gerçekleştirilecek olan mitinglerin askıya alınması.

4. Lise de dâhil olmak üzere uzaktan eğitim dışında her düzeyde anaokullarında ve okullarda eğitim hizmetlerinin askıya alınması.

5. Kültürel Miras ve Tabiat Tüzüğü'nün 101. maddesinde ve 01.22.2004 tarihli 42 sayılı idari hükümde yer alan müzelerin ve kültür kurumlarının kapatılması. Bu kurumlara serbest girişe dair her türlü mevzuatın da askıya alınması.

6. İtalya'ya ve İtalya'dan yurtdışına eğitim amaçlı her türlü seyahatin askıya alınması.

7. Kamusal alanda yapılan her türlü sınavın ve temel hizmetler ve kamu hizmetleri dışında kamu kuruluşlarında gerçekleştirilen bütün etkinliklerin askıya alınması.

8. Virüsü kapıldığı doğrulanan kişilerle yakın temas içinde olan bireylerin karantinaya alınması ve aktif olarak denetim altında tutulması. Bu kısıtlamaların NRC'ye göre her sene etkisi altında kaldığımız grip vakalarından pek de farklı olmayan normal bir grip tehdidi karşısında epey ölçsüz olduğu apaçık ortadadır. Bu noktada, terörizmin istisnai önlemler almaya bahane olarak kullanılma ihtimali tüketildiğinde bir salgın icat etmenin, her türlü kısıtlamanın ötesinde, böylesi önlemleri

genişletmeye ideal bir bahane hâline geldiğini pekâlâ söyleyebiliriz.

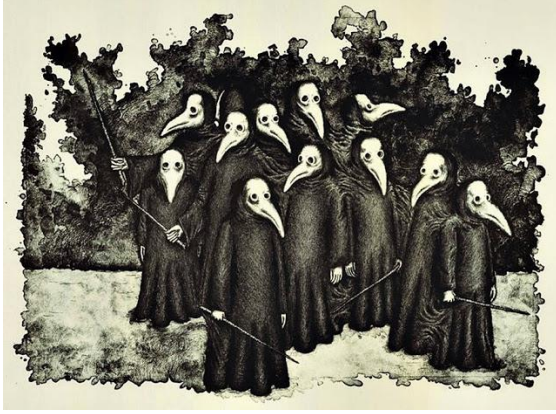
Bir o kadar rahatsız edici olan diğer bir mesele de son yıllarda tek tek şahısların bilincine yayılan ve kolektif panik hâllerine dönük gerçek bir ihtiyaca dönüşen korku hâlidir, salgın, buna da ideal bir bahane sunmuştur.

Bu yüzden, sapkın bir kısır döngü hâlinde, kendi yarattıkları güvenlik arzusunu tatmin etmek için şimdi duruma müdahale eden hükümetlerin dayattığı özgürlükleri kısıtlayan uygulamalar, yine aynı hükümetler tarafından yaratılmış olan güvenlik arzusu namına kabul edilmektedirler.

28 Şubat 2020

Çeviri: [İştirakî]

Salgın

“Yağcıya! Hadi ver gitsin şunu yağcıya!”
[Alessandro Manzoni, *Nişancılar*]

17. yüzyılda vebanın birileri tarafından her yere sürülen bir yağla yayıldığına inanılıyordu. Bugün de İtalya’da her türden araç kullanılarak yayılan panik, gayri insani bir dizi sonuca yol açıyor. Bu noktada koronavirüsün hayli öldürücü bir bulaşıcı hastalık olduğundan sözediliyor. Bu panik üzerinden devlet, istisnai acil durum tedbirleri alıyor.

Hipokrat tıbbının yabancı olduğu bu fikrin ilk örneklerini 1500 ilâ 1600 yılları arasında bazı İtalya şehirlerini harabeye döndüren veba salgını esnasında görüyoruz. Manzoni’nin hem *Nişancılar* romanında hem de *Meşum Sütunun Hikâyesi* isimli makalesinde ölümsüzleştirdiği yağcı figürü, bugüne dair bir şeyler söylüyor. Milano’da 1576 yılında veba konusunda atılan çılgınlarda yağcılar, şu şekilde tarif ediyorlar ve yurttaşlar şu tür cümlelerle onları mahkûm etmeye çağrılıyorlar:

“Bugün vali biliyor ki birilerine şevkle yardım edebilecek kadar parası olan kimi insanlar halkı, Milanoluları dehşete sürüklemek ve korkutmak, onları ayaklandırmak için, evlerin kapılarına, kapıların menteşelerine, sokak köşelerine, ülkenin başka yerlerine hastalık yayan, bulaştıran bir yağ sürüyorlar. Bunların derdi, vebayı hem halka hem zengine bulaştırmak. Ama bu, çok kötü sonuçlara yol açıyor. Bu tür şeylere inanan insanların hayatlarında pek bir şey değişmiyor. Niteliği, statüsü, sınıfı ve koşulu ne olursa olsun bu tür bir küstahlığa yandaş olan, yardım eden, yapanları bilen herkesin, birilerine beş yüz sikke verildiği vakit açığa çıkacağı kesin.”

Hükümetin son dönemde imzaladığı kararnamelerdeki hükümlerin kanunlar üzerinden onaylanmaması gerekiyor. Çünkü bu kararlar, bugün her bireyi potansiyel bulaştırıcı hasta olarak görüyor, tıpkı terörizmle ilgili kararların her yurttaş potansiyel terörist olarak görmesinde olduğu gibi.

Buradaki benzerlik çok açık, öyle ki potansiyel bulaştırıcı hasta eğer mevzuata uyum göstermiyorsa ceza alıyor, hatta hapse atılabiliyor. Asıl rahatsız edici olansa kendisini koruma imkânı bulamayan çok sayıda bireye virüsü bulaştıran sağlıklı veya hastalığın erken aşamasındaki taşıyıcılara ilişkin verilen rakamlar.

Kanaatimce belirlenen hükümlerde özgürlükler konusunda örtük olarak getirilen kısıtlamalardan daha üzücü olansa insanların kendi aralarında üretme imkânı buldukları ilişkilerin yozlaşacak olması. Diğer kişi sevdiğiniz biri olsa bile ona yaklaşılamayacak, ona dokunamayacak, aranıza yaklaşık bir metrelik bir mesafe koymak durumunda kalacaksınız. Hatta bazı uzmanlar, bu mesafenin dört buçuk metre olması önerisinde bulunuyorlar (o elli santim niye var, o da ilginç doğrusu!).

Bu süreçte komşuluk diye bir şey kalmayacak. Yöneticilerimizdeki ahlakın her türlü tutarsızlıkla malul olduğunu düşünürsek, alınan bu kararlar, bizatihi korktukları kesimlere korku salmak için dayatılıyorlar. Onların bizi yönetmek için yarattıkları bu durumun ne tür bir amaca ulaşmak için oluşturulduğunu görmek zor değil: Üniversiteler ve okullar kapatılacak, dersler internetten verilecek, politik veya kültürel konularla ilgili konuşma imkânları ortadan kalkacak, bir araya gelme ihtimali kalmayacak, her şey sadece dijital mesajlarla iletilecek, makineler, insanlararası temasın her türlü biçiminin, duyguların ve fikirlerin sirayet ettiği durumların yerini alacak.

11 Mart 2020

* * *

Açıklama

Bir İtalyan gazeteci, insanların artık ölümlere bile saygı duymadığı bu ülkede salgın

konusunda yaşanan ahlakî keşmekeşe dair düşüncelerimi tahrif edip çarpıtmak amacıyla mesleğini gayet hayırlı bir amaç doğrultusunda kullanmaya karar vermiş.

Adını vermeye de dillendirdiği çarpıtmaları düzeltmeye de değmez. “Salgın” başlıklı yazımı dileyen herkes *Quodlibet*'in sitesinden okuyabilir. Burada ben, net bir dille aktarmama rağmen illaki tahrif edilecek başka görüşlerime yer vereceğim.

Korku, kötü bir rehberdir. Ama bir yandan da korku, görmek istemediğiniz şeylerin görünmesini sağlar. Ülkeyi felç eden ilk panik dalgasının açığa çıkarttığı ilk şey, toplumumuzun artık çıplak hayattan gayri hiçbir şeye inanmadığı gerçeğidir. Şurası gayet açık ki bugün İtalyanlar, pratikte her şeyi, olağan hayat koşullarını, toplumsal ilişkilerini, işlerini hatta dostluklarını, duygularını, dinî ve politik görüşlerini hasta olma tehlikesi karşısında feda etmeye fena hâlde isteklidirler.

Çıplak hayat ve onu yitirme korkusu, insanları birleştiren değil, onları körleştirip ayrıştıran bir şeydir. Manzoni'nin romanında bahsini ettiği veba salgını döneminde olduğu gibi diğer tüm insanlar bugün, hastalığı yayma ihtimali bulunan yağcılar gibi görünmeye başlamışlardır. Bu insanlardan ne pahasına olursa olsun uzak durulmalı, onlarla aramızda en az bir metre mesafe olmalıdır.

Bugün ölümlerimizin bir törenle gömülme hakkı bile bulunmamaktadır. Sevdiklerimizin naaşlarının başına ne

geldiğini bile bilmiyoruz. Komşularımız el ayak çektiler, kiliselerin neden sessiz olduğunu merak eden yok. Bir ülkede ne kadar süreceğini kimsenin bilmediği böylesi bir hayata insanlar alışır ne olur? Hayatta kalmaktan başka bir değeri olmayan toplum, nasıl bir toplumdur?

Salgının açığa çıkarttığı, ilki kadar rahatsız olan diğer bir husus da hükümetlerin bugün alışkanlık hâline getirdikleri istisna hâlinin gerçekte olağanlaşmasıdır.

Geçmişte de birçok ciddi salgınla karşılaşıldı, ama hiçbir hükümet, bizim hareket etmemize bile mani olan bu türden bir olağanüstü hâl ilân etmeyi aklına getirmedi. İnsanlar kalıcı kriz ve kalıcı olağanüstü hâl koşullarında yaşamaya öyle alıştılar ki görebildiğimiz kadarıyla onlar, hayatlarının saf biyolojik oluşa indirgendüğünü, artık toplumsal, politik, insanî ve duygusal tüm boyutlardan mahrum kaldıklarını anlayamayacak durumdadılar.

Kalıcı bir olağanüstü hâl içerisinde yaşayan bir toplumun özgür bir toplum olabilmesi mümkün değildir. Bugün biz, fiilî gerçekte özgürlükleri “güvenlik gerekçeleri” denilen şeye feda etmiş, dolayısıyla kendisini kalıcı bir korku ve güvensizlik hâlinde yaşamaya mahkûm etmiş bir toplumda yaşıyoruz.

Virüsten dem vuranların bir yandan da savaştan bahsediyor olmalarına şaşmamak lazım. Olağanüstü hâl tedbirleri, pratikte bizi sokağa çıkma şartlarında yaşamaya

mecbur ediyor. Oysa diğer tüm insanlarda saklı olan, gözle görünmeyen bir düşmana karşı sürdürülen savaş, herhâlde savaşların en saçmasıdır. Aslında gerçekte yaşanan şey, bir iç savaştan başka bir şey değildir. Düşman dışımızda değil, içimizdedir.

Asıl endişe verici olansa, bugün değil, sonrasındır. Tıpkı barış dönemine dikenli tellerden nükleer santrallere dek bir dizi zararlı teknolojiyi miras bırakan gerçek savaşlarda olduğu gibi bugün ortaya konulan çabalar, bu sağlıkla alakalı olağanüstü hâlin sonrasında bile devam edecek, hükümetlerin önceden ortaya koyamadığı tecrübeler bir biçimde yaşanmaya devam edecektir: Bu anlamda liseler ve üniversiteler kapanacak, dersler sadece internetten verilecek, insanlar her şeyi dijital mesajlarla birbirlerine iletecek, mümkün olduğu noktada makineler, insanlararası temasın her türlü biçiminin, duyguların ve fikirlerin sirayet ettiği durumların yerini alacak.

17 Mart 2020

Kaynak: <https://www.quodlibet.it/giorqio-aqamben-contagio>

Çeviri: [İştirakî]

Salgın Üzerine Düşünceler

Aşağıdaki düşünceler, salgının kendisi değil, ona gösterilen tepkilerden ne öğrenebileceğimizle ilgilidir. Yani burada, tüm toplumun kendisini rahatsızmış, bir hastalığa yakalanmış gibi hissetmeyi, kendisini evinde tecrit etmeyi, olağan hayat koşullarını, iş, arkadaşlık ve aşk ilişkilerini, hatta dinî ve siyasi inançlarını askıya almayı nasıl kolaylıkla kabul edebildiği sorusu üzerinde duruluyor.

Ayrıca şu türden sorular soruluyor: Normalde bu türden durumlarda protestoya ve itiraza tanık olunurdu, bugün neden bunlara rastlanmıyor?

Benim öne sürmek istediğim hipotez şu: Salgın, bir biçimde ama aslında bilinçdışında, zaten mevcuttu. Şurası açık ki hayat koşulları öyle bir noktaya gelmiş ki aniden bir alamet belirmiş ve bu hayat koşullarının salgının ta kendisi gibi tahammül edilemez olduğu görülmüş. Belki de mevcut durumun anlattığı en olumlu gerçek şu: insanların ilerleyen süreçte hayat tarzlarının doğru olup olmadığını sormaları, artık mümkün hâle gelmiştir.

Ayrıca mevcut durumun gözle görülür kıldığı din ihtiyacı konusunda da kafa patlatmamız gerekiyor. Şu gelişme, bize bu konuda bir ipucu verebilir: Medyada, bilhassa Amerika'daki basında olguyu tanımlamak için takıntılı bir üslupla, sürekli eskatoloji (kıyametbilim) terimlerine başvuruluyor, "kıyamet" kelimesi kullanılıyor, buradan da sıklıkla dünyanın sonuna işaret ediliyor.

Sanki Kilise'nin karşılayamadığı din ihtiyacı, el yordamıyla, içine yerleşebileceği başka bir yer aramaya başladı ve o yeri, zamanımızın dini hâline gelen şeyde, bilimde buldu.

Bilim de, tıpkı tüm dinler gibi, batıl inanca ve korkuya yol açabilir, bilim o batıl inançları ve korkuları her fırsatta yaymak için kullanılabilir. Esasen kriz dönemlerinde dinlerin sergilediği gösterinin bu kadar farklı ve birbiriyle çelişen kanaat ve reçetelerle yüklü olduğuna ilk kez şahit oluyoruz. Sahnenin bir köşesinde muteber bilim insanları da dâhil azınlığa has, kitaba aykırı görüşler dillendirip olgunun ciddiyetini inkâr edenler, diğer köşesinde ise olguyu teyit eden, kitabî yaklaşımın ortaya koyduğu söylemi savunan, meselenin nasıl ele alınacağı konusunda köklü bir ayrışma içinde olanlar duruyor.

Bu tür durumlarda her daim görüldüğü üzere hükümdarların lütfuna mazhar olan kimi uzmanlar ya da kendinden menkul uzmanlar çıkıyor, Hıristiyanlığı bölen dinî

tartışmaların yaşandığı dönemlerde olduğu gibi, kendi menfaatleri uyarınca, şu veya bu akımın tarafını tutup ona uygun önlemleri dayatıyorlar.

Üzerine kafa yorulması gereken bir diğer husus da tüm müşterek inançların veya dinlerin bariz biçimde çökmüş olması. Görünüşe göre artık insanlar, ne pahasına olursa olsun kurtarılması gereken çıplak biyolojik varoluş haricinde hiçbir şeye inanmıyorlar. Gelgelelim insanın hayatını kaybetme korkusunun üzerine ancak istibdat inşa edilebilir, o istibdadın tahtına ise sadece kınından çıkarttığı kılıcıyla Livyatan kurulabilir.

Eğer bir gün olağanüstü hâlin, bu salgının son bulduğu söylenirse, zihin açıklığını bir nebze olsun muhafaza edebilmiş olanlar dışında kimse, hayatını eskisi gibi sürdüremeyecek. “Umut, sadece artık hiç umudu kalmamış olanlara bahşedilir” denilse de muhtemelen hayatın eskisi gibi olmayacak olması, herkes için en vahim olanıdır.

27 Mart 2020

Kaynak: <https://d-dean.medium.com/reflections-on-the-plaque-giorgio-agamben-b616763b6259>

Çeviri: [İştirakî]

Sosyal Mesafe

“Ölümün bizi nerede beklediğini bilmeyiz, onu her yerde bekleyen, biziz. Ölümü düşünmek, özgürlüğü düşündürmektir. Ölmeyi öğrenen, köle olmayı unutmuş demektir. Nasıl öleceğimizi bilmek, bizi her türden korku ve zincirden kurtarır.”

[Michel de Montaigne]

Her toplumsal olgunun politik sonuçları olduğunu, olabileceğini bize tarih öğretiyor. Bu anlamda Batı'nın politik sözlüğüne bugünlerde girmiş olan “Sosyal Mesafe” terimine dikkatle yaklaşmak gerekiyor.

Bu terim, bugüne dek kullanılan “Kısıtlama” kelimesindeki kabalığı örten bir tabir olarak üretilmiş, dolayısıyla bugün sosyal mesafeyi temel alan politik bir düzenin nasıl bir düzen olacağını sorgulamak zorundayız.

Bu acilen cevaplanması gereken bir soru, çünkü birçok ortamda artık dillendirilmeye başlanan salt teorik hipoteze göre bugünkü sağlıkla alakalı acil durumu, insanlığı bekleyen yeni politik ve toplumsal düzenin

hazırladığı laboratuvar olarak görmek mümkün.

Bazı aptallar çıkıp böylesi bir durumun olumlu olduğunu, yeni dijital teknolojilerin uzun zamandır insanın belirli bir mesafede kalıp mutlu mesut iletişim kurmasını sağladığını söyleyebilir. Ben “sosyal mesafe” üzerine kurulu bir toplumun insan ve siyaset açısından yaşaması mümkün olan bir toplum olacağına inanmıyorum. Meseleye hangi açıdan bakılırsa bakılırsın, bugün bu, üzerinde kafa patlatmamız gereken asli meselemiş gibi geliyor bana.

İlk olarak, “sosyal mesafe” tedbirlerinin ürettiği, gerçekten de özel nitelikte bir olgu üzerinde durulmalı.

Kitle ve İktidar isimli başyapıtında Canetti, iktidarın dayandığı kitle meselesini, dokunma korkusu üzerinden tarif ediyor. İnsanlar, genelde yabancı birinin kendilerine dokunması durumunda korkuya kapılırlar, aralarındaki mesafe de esasen bu korkudan kaynaklanır. Kitlede bu korkunun zıddına dönüştüğü yegâne durumdur.

“İnsan, dokunulma korkusundan ancak kitle içerisinde iken kurtulur. [...] Etrafımızı kitlenin kuşattığı andan itibaren birinin bize dokunmasından artık korkmamaya başlarız. [...] Bize doğru yaklaşan kişi neticede bizim gibi biridir, onunla ilgili olarak kendimize dair geliştirdiğimiz duygulara

*benzer duygular geliştirir,
onu da kendimiz gibi
hissederiz. Birden her şey
tek bir beden hâline gelir.
[...] Bu dokunulma
korkusunun tersyüz olma
hâli kitleye has bir
durumdur. Kitlenin içimize
yaydığı rahatlama hissi,
kitle yoğunlaştıkça iyice
belirginleşir.”*

Canetti, bugün yüzleştiğimiz yeni kitle olgusu hakkında ne düşünürdü, bilemiyorum. Sosyal mesafe tedbirleri ve paniğin belirli bir kitle teşkil ettiğine hiç şüphe yok. Bu tersyüz edilmiş kitle, ne pahasına olursa olsun birbirlerine mesafe alan bireylerden oluşuyor. Dolayısıyla bu, yoğun olmayan, seyreltilmiş bir kitle ama gene de bir kitle. Canetti'nin sonrasında ifade ettiği biçimiyle, bu kitleyi tanımlayan ana husus, ondaki kesiflik ve pasiflik. Öyleki “böylesi bir kitlenin bağrından artık gerçek anlamda özgür bir hareketin çıkması mümkün değildir. O durur ve kendisine illaki gösterilmesi gereken lideri bekler.”

Birkaç sayfa sonra Canetti, bir yasaklama faaliyetinin biçimlendirdiği, “birçok insanın birlikte o güne dek bireyler olarak yapıp ettiği işlere son vermek istediği” kitleye dair bir tarif sunar. “Yasaklar aniden gelmiştir: insanlara zorla dayatılmıştır. [...] Onları her durumda büyük bir güçle etkilemektedir. Düzenin kendisi kadar mutlak, ama ondaki olumsuz nitelik de kat'idir.”

Kimilerinin safça inandıklarının aksine sosyal mesafe üzerine kurulu bir toplumun ifrata vardırılmış bir bireycilikle de alakasının olmayabileceği gerçeğini de gözden kaçırmamak gerekmektedir. Belki de ortaya, bugün etrafımızda gördüğümüz türden, seyreltilmiş ama tam da bu sebeple kesif, yoğun ve pasif olan, yasaklar üzerine kurulu bir toplum ortaya çıkıyor.

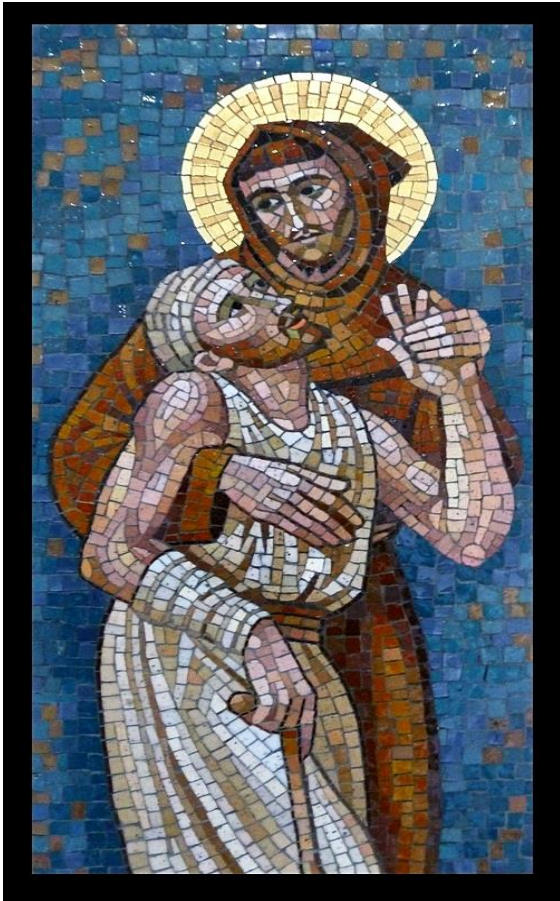
6 Nisan 2020

Çeviri: [İştirakî]

Bir Soru

“Veba ile birlikte kentte yozlaşma da başladı. [...] Hiç kimse artık, öncesinde iyi olduğuna hükmettiği şeyi ısrarla yapma eğiliminde değildi, çünkü herkes, muhtemelen o iyiye ermeden öleceğine inanıyordu.”

[Tukididis, Peleponnes Savaşları]

Bir ayı aşkın bir süredir düşünmeden edemediğim bir soruyu onu duymak isteyenlerle paylaşmak istiyorum.

Nasıl oluyor da koca bir ülke, kendisi bile fark etmeden, bir hastalığın karşısında politik ve ahlakî açıdan dizleri üzerine çöküverdi?

Bu soruyu oluştururken kullandığım kelimeleri tek tek, dikkatle tartarak seçtim. Ahlâkî ve politik ilkelerimizden feragat edişimizin ölçüsü, aslında çok basit: mesele, kendimize bu ilkelerden hangi noktada feragat etmeye hazır olduğumuzu sormakta.

Kanaatimce aşağıda üzerinde durulan meseleleri göz önünde bulundurma zahmetine giren okurlar, insanlıkla barbarlığı birbirinden ayıran eşğin farkında olmadan veya farkında değilmiş gibi yaparak aşıldığı gerçeğini kabul edeceklerdir.

1. İlk ve belki de en ciddi mesele, ölen insanların cesetleri. Sırf açık bir biçimde belirlenemeyen bir risk adına, sevdiğimiz ve genel olarak insanların tek başına ölmeleri gerektiğini, dahası, Antigone'den bugüne insanlık tarihinin hiçbir noktasında tanık olunmayan bir yaklaşım dâhilinde, ölenlerin cesetlerinin cenaze töreni olmaksızın yakılmasını nasıl kabul edebildik?

2. Daha sonrasında, sırf açıkça belirlenemeyen bir risk adına, ülkenin tarihinde (sokağa çıkma yasağı yalnızca belirli saatlerle sınırlı olduğu) İkinci Dünya Savaşı'nda bile gerçekleşmemiş bir şeyi, yani hareket özgürlüğümüzün kısıtlanmasını sorunsuz bir şekilde kabullendik. Bunun sonucunda da, yakın çevremizin virüs bulaştıracak bir kaynak hâline gelme ihtimali bulunduğundan, sırf açıkça belirlenemeyen bir risk adına,

arkadaşlık ve aşk ilişkilerimizi fiilen askıya aldık.

3. Bunun olmasını sağlayan şeyse, olgunun kökeni anlamında, bizim birbirinden ayrılmaz olan bedensel ve manevi bir nitelik arz eden hayatî tecrübemizi, bir yanda saf biyolojik varlık, diğer yanda duygusal ve kültürel hayat duracak şekilde, birbirinden ayırmış olmamızdır.

Ivan Illich'in ortaya koyduğu, David Cayley'nin kısa süre önce bize anımsattığı biçimiyle söz konusu ayrışmada modern tıp, herkesin bir biçimde kanıksadığı, ama aslında en fazla önemi haiz ayrıştırma işlemi olarak, belirli bir sorumluluğa sahiptir.

Modern bilimde bu ayrıştırma işlemi, bedeni sadece bitkisel hayatta tutan yeniden canlandırma (resüsitasyon) aygıtları eliyle fiiliyata döküldü. Gelgelelim bu durum, bizim de yapmaya çalıştığımız gibi, kendisi için uygun olan mekânsal ve zamansal sınırların ötesine geçip bir tür toplumsal davranış ilkesi hâline gelecek olursa, içinden bir şekilde çıkamayacağımız bu çelişkiler yumağı, hepimizin ayaklarına dolacaktır.

Biliyorum ki birileri çıkıp alelacele, karşı karşıya kaldığımız bu durumun geçici olduğunu, sonrasında her şeyin eski hâline döneceğini söyleyecektir. Durumun geçici olduğunu kendimizi kandırmadan dile getiriyor oluşumuz gerçekten çok garip, çünkü olağanüstü hâl ilân eden aynı devlet, mevcut olağanüstü hâl geçtiğinde aynı

talimatlara uymaya devam etmek zorunda olduğumuzu ve anlamlı bir hüsnü tabirle, "sosyal mesafe" diye anılan durumun toplumun yeni kurucu ilkesi olacağını bizlere hatırlatmaktan hiç geri durmuyor. Bu gerçeğin değişeceği konusunda ister kendimizi kandıralım isterse buna samimiyetle inanalım; bu bile isteye teslim olduğumuz durumun ortadan kaldırılması, asla mümkün değil.

Daha önce her birimizin sahip olduğu sorumlulukları aktarmıştım, dolayısıyla bu noktada ben, insanlık onurunu korumakla görevli olanların sorumluluklarını anmam gerektiğini düşünüyorum.

Her şeyden önce bugün kendisini çağımızın gerçek dini hâline gelmiş olan bilimin hizmetkârı kılan Kilise, en temel ilkelerini kökten reddetmiştir.

Kendine Fransua adını veren Papa'nın yönetiminde Kilise, Aziz Fransua'nın cüzzamlıları kucaklamış olduğunu unuttu. Kullara maddi-manevi yardımda bulunma ile ilgili işlerden birinin hasta ziyareti olduğunu unuttu. Komşumuzdan vazgeçmenin inancımızdan vazgeçmek demek olduğunu ve inanç yerine hayatımızı feda etmeye hazırlıklı olmamız gerektiğini öğreten şehitleri unuttu.

Görevlerini yerine getirmekte başarısız olan bir diğer grup da hukukçulardır. Bir süredir, demokrasiyi tanımlayan kuvvetler ayrılığını ortadan kaldırmak suretiyle yürütme erkinin yerine fiilen yasama erkini koyan olağanüstü hâl hükümlerinin birbiri

ardı sıra kullanılmasına alıştırmış durumdayız. Ama tüm mevcut sınırların aşıldığı şimdiki durumda, başbakanın ve sivil savunma başkanının sözlerinin doğrudan kanun hükmüne sahip olduğu izlenimi ediniyoruz ki Führer'in sözleri için de aynı şeyler söylenirdi.

Olağanüstü hâl kararnamelerinin belirli bir süre geçerli olacağından söz ediliyor. Ama kimse, bu süre dolduğunda bugüne dek özgürlüklere getirilen kısıtlamaların ne ölçüde muhafaza edileceği konusunda tek laf edemiyor. Bu noktada hangi hukukî aygıtlar devreye sokulacak? Bahsi edilen sınırlar, kalıcı bir olağanüstü hâl ile mi muhafaza edilecek?

Anayasanın kurallarına uyulup uyulmadığını soruşturmak hukukçuların görevi, lâkin bu noktada hukukçuların hiç sesi çıkmıyor. *Quare silete iuristae in munere vestro?* (“Hukukçular neden onları ilgilendiren konularda sessizler?”)

Biliyorum; ille de birileri çıkıp, bugüne dek ahlâkî ilkeler adına, ciddiyet arz eden bir olgu olarak fedakârlığın yapıldığını söyleyecek. Bunu söyleyeceklere şunu hatırlatmak isterim: iyiyi kurtarmak için iyiden feragat etmemiz gerektiğini söyleyen bir norm, özgürlüğü korumak için özgürlükten feragat etmek gerektiğini öne süren norm kadar yanlış ve çelişkilidir.

15 Nisan 2020

Kaynak: <https://itself.blog/2020/04/15/giorqio-aqamben-a-question/>

Çeviri: [İştirakî]

İkinci Aşama

Daha önce gözlerini kapayıp kulaklarını tıkamayı tercih edenlere hatırlatmaya çalışmıştık: bekleneceği üzere, ikinci aşama denilen şey, yani normalliğe geri dönüş, bu zamana dek tecrübe ettiklerimizden bile daha kötü olacak. Hazırlığı süren önlemler içerisinde bilhassa ikisi nefretle karşılanacak cinsten ve anayasanın ilkelerini açıktan ihlal ediyor: buna göre hareket etme imkânı yaş gruplarına göre sınırlandırılacak, yani yetmiş yaş üstü kişilere evlerinde kalma mecburiyeti getirilecek, ayrıca herkesin serolojik durumu belirlenecek (virüs, bakteri ve parazite karşı üretilen antikolar tespit edilecek.).

Bugünlerde İtalya'da dolaşıma sokulan bir çağrı metninde dile getirildiği biçimiyle söz konusu ayrımcılık anayasaya aykırı, çünkü bu türden bir önlem, bir ikinci sınıf yurttaşlar topluluğunun oluşmasına yol açacak, hukuk önünde eşit olması gereken yurttaşlar, pratikte yukarıdan gayrimeşru bir biçimde dayatılan bir politika ile özgürlüklerinden mahrum edilecek, bu da yetmiş yaş üstü insanları korumak şöyle dursun, onların sağlığına zarar verecek.

Kısa süre önce izolasyon koşullarında artık yaşayamadığı için intihar eden yetmiş yaş üstü iki kişi, bunun kanıtıdır.

Aynı ölçüde gayrimeşru olan diğer bir adım da bahsi edilen genel serolojik incelemedir. Anayasanın 32. maddesi, yasal bir hükmün dayattığı koşullar haricinde, insanların tıbbi muayeneye tabi tutulamayacağını söyler, ama bugüne dek görüldüğü gibi, alınan tedbirler temelde hükümet kararları ile yürürlüğe konulmaktadır.

Buna ek olarak korunması gereken mesafelerle ilgili de kısıtlamalar getirilmekte, toplantılar yasaklanmakta, gerçek politik faaliyete dair her türden imkân ortadan kaldırılmaktadır.

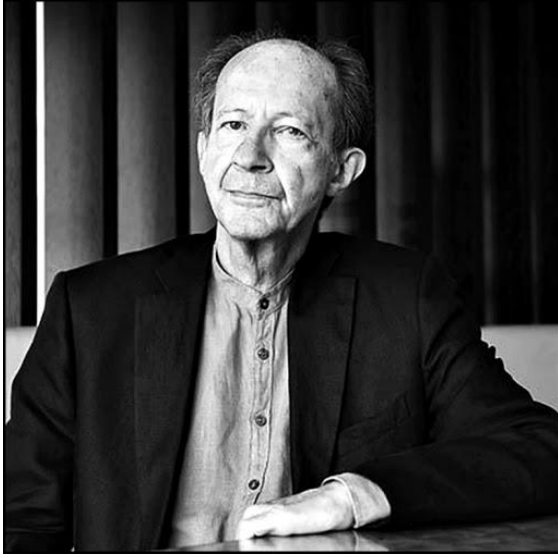
Bugün bize dayatılmak istenen sınırsız kontrol ve sosyal mesafe üzerine kurulu toplum modelini asla kabul etmediğimizi kayıtsız şartsız dile getirmek gerekmektedir.

20 Nisan 2020

Kaynak: <https://www.quodlibet.it/giorgio-aqamben-fase-2>

Çeviri: [İştirakî]

Yeni Fikirler

Bir İtalyan gazetesinde yayınlanan röportajdan:

Zorunlu hapis koşullarında mı yaşıyoruz, bu yaşadığımız yeni bir tür totalitarizm midir?

Hipotezimizi birçok yöne bakarak geliştiriyoruz. Bu hipoteze göre bugün dünyanın sonuna, haklar, meclis ve güçler ayrılığı üzerine kurulu burjuva demokrasilerinin sonuna tanıklık ediyoruz. Kontrollerin kalıcılaştığı, tüm politik faaliyetlerin durdurulduğu yeni bir despotizmle karşı karşıyayız ve mevcut hâl, bugüne dek bildiğimiz tüm totalitarizm biçimlerinden daha beter.

Amerikalı siyaset bilimciler buna “güvenlik devleti” diyorlar. Bu devlet, “kamu sağlığı” (ki bu terim, Terör döneminde gündeme gelen o kötü şöhretli “kamu sağlığı komiteleri”ni akla getiriyor) gibi güvenlikle

alakalı sebeplere bağlı olarak, bireysel özgürlüklere belirli kısıtlamalar getiriyor.

İtalya’da yürütmenin hazırladığı geçici yasalara uzun zamandır alışkındık zaten. Bu sayede yürütme, yasamanın yerini alıyor ve pratikte demokrasinin sırtını dayadığı güçler ayrılığı ilkesi ilga ediliyor. Video kameralarla ve cep telefonlarıyla tatbik edilen kontrol, faşizm ve Nazizm gibi totaliter rejimlerde uygulanan kontrol biçimlerini fersah fersah aşılıyor.

Veriler, bilhassa cep telefonları ile toplanan veriler konusunu bir de sık sık yapılan ama çoğunlukla eksiklerle malul ve sürekli yanlış yorumlanan basın konferansları ile birlikte ele almak gerekiyor sanırım.

Bu önemli bir mesele, çünkü tam da ele aldığımız olgunun kökenine dair bir şeyler söylüyor.

Az çok epistemolojiden haberdar olanlar, son aylarda medyanın herhangi bir bilimsel ölçüte dayanmadan bir yığın rakamı insanların gözüne sokmuş olması karşısında şaşkına dönmüşlerdir. Bu haberlerde rakamlar, aynı dönemde her yıl yaşanan ölüm sayısı ile ilişkilendirilmediği gibi, üstelik ölüm sebepleri üzerinde de durulmuyor.

Ben ne virologum ne de doktor, ama güvenilir ve resmi kaynaklara bakacak ferasete sahibim. Rakamlara bakılacak olursa bugüne dek koronavirüs yüzünden 21.000 kişi ölmüş ki bu, epey yüksek bir

rakam. Ama aynı rakamı yıllık istatistikî verilerle kıyasladığımızda başka bir şey görüyoruz. Ulusal İstatistik Enstitüsü Başkanı Dr. Gian Carlo Blangiardo, bir iki ay evvel geçen yılın ölü sayısını açıkladı ve 647.000 kişinin öldüğünü söyledi (günlük 1772 ölü). Sebepleri ayrıntılarıyla analiz edildiğinde 2017 verilerine göre 230.000 kişi kardiyovasküler hastalıklar, 180.000 kanser, en az 53.000 kişi solunum hastalıkları yüzünden ölmüş. Burada özellikle bizim yakından ele almamızı gerekli kılan bir mesele öne çıkıyor.

Nedir o?

Dr. Blangiardo'nun ifadesini olduğu gibi aktarıyorum:

"Mart 2019'da solunum hastalıkları yüzünden 15.189, bir yıl önce ise 16.220 kişi ölmüş. Ne tesadüf ki bu rakamlar, Mart 2020'de açıklanan Covid yüzünden ölenlerin sayısından (12.352) yüksek."

Eğer bu açıklama doğruysa şüphelenecek bir şey yok demektir. Dolayısıyla buradan, mevcut salgının önemini azaltmaksızın, bu rakamların ülkemizin tarihinde, iki dünya savaşında bile alınmamış, özgürlükleri kısıtlayıcı tedbirlerin meşru olup olmadıkları sorusunu sormalyız.

Şu şüpheli bir meseledir ve şüphelenmek gayet meşrudur: paniğin yayılması ve insanların evlere hapsedilmesiyle halk, önce ulusal sağlık hizmetlerini felç eden,

ardından da Lombardiya'da salgınla başa çıkma noktasında bir dizi ciddi hata yapan hükümetin sorumluluklarını sırtlamak zorunda kalmıştır.

Bilim insanları bile bu süreçte iyi bir sınav vermediler. Kendilerinden beklenen cevapları sunamadılar. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Nihayetinde ahlakla ve politikayla alakalı olan kimi kararları bilim insanlarına ve doktorlara bırakmak, her zaman tehlikeli bir meseledir. Bilim insanları, doğru ya da yanlış, kendi belirledikleri sebepler uyarınca, iyi niyetle hareket ederler, ama tarihin de kanıtladığı biçimiyle, onlar bir yandan da her türden ahlakî ilkeyi feda etmek isterler.

Bu noktada Nazizm koşullarında epey saygın bilim insanının öjeni siyasetine öncülük ettiği örnekleri akla getirebiliriz. Bu isimler, Alman askerlerini korumak ve bilimi ilerletmek için gerekli olduğunu düşündükleri, ölümlere yol açan deneyleri yaparken kurulmuş olan toplama kamplarından istifade ettiler ve bunu yaparken zerre tereddüt yaşamadılar.

Bugün ise bilim insanları, kaygı verici bir pratik sergiliyorlar. Gerçi medya gizliyor ama bilim insanları arasında bir tartışmanın yaşandığına hiç şahit olmuyoruz. Ünlü bir isim olan Fransız virolog Didier Raoult, salgın ve izolasyon tedbirlerinin etkisi konusunda farklı görüşlere sahip. Hatta bir röportajında

izolasyonun “Ortaçağ’a has bir batıl inanç” olduğunu bile söyledi.

Daha önce bir yerde dile getirdiğim üzere bilim, çağımızın dini hâline geldi. Dinle kurulan analogi, birebir anlamıyla ele alınmalı: teologlar Tanrı’yı tarif edemeyeceklerini söylediler, ama O’nun adına ahlak kurallarını dikte ettiler ve zındıkları hiç tereddüt etmeden yaktılar. Virologlar da virüsün ne olduğunu tam olarak bilmediklerini söylüyorlar, ama onun adına insanların nasıl yaşamaları gerektiğine karar verebilecekleri iddiasında bulunuyorlar.

Geçmişte olduğu gibi bugün de bize sıklıkla hiçbir şeyin eskisi olmayacağı, hayatlarımızın değişmesi gerektiği söyleniyor. Sence ileride neler yaşanacak?

Daha önce tarif ettiğim biçimiyle, yeni bir despotizm biçiminin gündeme gelmesini beklemeli, ona karşı kendimizi sürekli tetikte tutmalıyız. Öte yandan bir seferliğine gidişatın dışına çıkıp yeryüzünde insan türünün kaderi üzerinden meselelere baktığımda aklıma hemen büyük Hollandalı bilim insanı Ludwig Bolck’un görüşleri geliyor. Bolck’a göre insan türüne asıl damgasını vuran husus, doğal hayat içerisinde çevreye uyum sağlama süreçlerinin ilerici mânâda kesintiye uğramasıdır. Bu süreçler yerini, çevreyi insana uydurma amacını güden teknolojik cihazların aşırı ölçüde büyüme kaydettiği sürece bırakmıştır. Bu süreç,

belirli bir sınırı aştığında zararlı hâle gelir ve türün yıkımına yol açar. Tecrübe ettiğimiz olguların da gösterdiği kadarıyla, o sınıra ulaşıldı. Tüm hastalıkları iyileştirmesi gerektiği düşünülen tıp, artık daha büyük bir kötülüğe yol açma riski taşıyor. Bu risk bile tek başına her tür araçla karşı konulması gereken bir mesele.

22 Nisan 2020

Çeviri: [İştirakî]

Doğruya ve Yanlış Dair

Bekleneceği üzere, ikinci aşamada da ancak hukuk eliyle kısıtlanabilecek olan anayasal özgürlükler, bakanlık kararı uyarınca kısıtlamaya tabi tutulacak. Diğer bir önemli mesele de hakiki söze duyulan ihtiyaç anlamında “hakikati bilme hakkı” denilen ve her anayasada yüceltilen insan hakkının sınırlanması.

Bugün herkesin hürriyeti belirli çıkarlar doğrultusunda kullanılıyor ve bu, hakikatin tahrif edilmesine dönük muazzam bir operasyon olarak tecrübe ediliyor. Bugün yaşandığı biçimiyle insanlar, kişisel özgürlüklerinin kısıtlanmasını içlerine sindiriyorlar ve bu süreç, medyanın temin ettiği veriler, görüşler ve doğrulanmamış malumat yığını ile birlikte işliyor.

Uzun süredir reklâmcılık, doğruymuş gibi yapma gereği duymadığı için, bizi daha da etkili olabilen konuşmalara alıştırdı. Uzun süredir politik uzlaşma bile derin bir tefekküre ihtiyaç duymaksızın fiiliyata dökülüyordu. Seçim konuşmalarında

kimse, söylenenlerin doğru mu yanlış mı olduğuna bile bakmıyordu ve bu durum iyice kanıksanmıştı.

Bugünse gözlerimizin önünde olup biten şeyler tümüyle yeni, çünkü edilgen biçimde kabul edilen konuşmanın yanlışlığı veya doğruluğu dâhilinde hayat tarzımız ve tüm varlığımız risk altında. Bu sebeple bugün herkesin en azından kendisine söylenen ve önerilen şeyleri bir doğrulama süzgecinden geçirmesi gerekiyor.

Salgınla ilgili verilerin genellemeler üzerine kurulu bir yaklaşım üzerinden, herhangi bir bilimsel ölçüte dayanmaksızın sunulduğunu bir tek ben söylemiyorum.

Örneğin epistemolojik açıdan bakıldığında net bir biçimde görülecektir ki ölü sayısını aynı dönemde yaşanan yıllık ölüm miktarıyla ilişkisi dâhilinde, ölümlerin gerçek sebebi belirtilmeden aktarmanın hiçbir anlamı yok.

Gelgelelim, her gün tanık olduğumuz gerçek bu ve bu gerçeği kimse fark etmiyor. Asıl şaşırtıcı olansa doğrulama imkânı sunacak verilerin onlara erişmek isteyenlere sunulmuyor olması. Daha önce ifade ettiğim üzere, Ulusal İstatistik Enstitüsü Başkanı Dr. Gian Carlo Blangiardo'nun sunduğu rapora göre Covid-19 yüzünden ölenlerin sayısı, son iki yıl içerisinde solunum hastalıkları sebebiyle ölenlerin sayısından az.

Oysa görüyoruz ki herkes bu rapor yokmuş gibi davranıyor, bu gerçeği dikkate almıyor,

hatta raporda kalp krizi veya başka bir sebepten ölenlerin de Covid-19'dan ölmüş gibi gösterildiğinden söz ediliyor.

Ortadaki yalan belgelenmiş olmasına karşın, o yalana neden hâlâ inanmaya devam ediyoruz? Yalanın gerçekmiş gibi muhafaza edildiğini söylemek mümkün elbette.

Yalan da reklâmlar gibi sahteliğini ve gerçek dışılığını saklama gereği duymaz. Birinci Dünya Savaşı'nda da görüldüğü üzere virüse karşı savaş da safsatadan ibaret olabilir.

İnsanlık, kendi tarihinde yeni bir aşamaya giriyor. Bu aşamada hakikat, yanlışlığın ve yalanın hareketinde basit bir âna indirgeniyor. Yalan yanlış sözlerin gerçek dışı olduğu ispatlansa da o sözler doğru kabul ediliyor. Ama bu hâliyle hakikatin tezahür ettiği mekân olarak dil, insandan kopartılıyor. İnsanlar artık yalanın doğru, dolayısıyla gerçekmiş gibi görüldüğü dilsiz bir harekete tanıklık ediyorlar. İşte tam da bu sebeple söz konusu hareket durdurulmalı, herkes hiç eğilip bükülmeden, en kıymetli hasenat, iyilik biçimi olarak hakiki sözün peşine düşme cesaretini gösterebilmeli.

28 Nisan 2020

Kaynak: <https://www.quodlibet.it/giorgio-aqamben-sul-vero-e-sul-falso>

Çeviri: [İştirakî]

Bir Din Olarak Tıp

Uzun zamandır apaçık görüldüğü üzere bilim, artık insanların inandığı bir din.

Modern Batı, üç büyük inanç sistemine tanık oldu ve bu üç sistem, hâlen daha birlikte var olmaya devam ediyor: Hristiyanlık, kapitalizm ve bilim. Modernitenin tarihinde bu üç “din” birçok kez iç içe geçti, zaman zaman çatıştı, bazen uzlaştı ama bir biçimde ortak çıkar adına, gerçek bir işbirliği hâlini almasa da, bir tür barış içinde bir arada yaşamayı esas alan bir biçime kavuştu.

Yeni oluşan gerçeklik dâhilinde iki din ile bilim arasındaki gizli ve giderilemeyen çatışma, biz fark etmeden yeniden açığa çıktı. Bu çatışmada bilim, gözümüzün önünde bir dizi zafer elde etti ve

kendisinden bekleyen bir işleyiş dâhilinde varoluşumuzun tüm yönlerini belirledi. Söz konusu çatışma geçmişte yaşandığı için, teoriyi ve genel ilkeleri değil kültürel pratiği bağlıyordu.

Esasında bilim, diğer her türden din gibi, kendi yapısını teşkil edip düzene sokma noktasında başvurduğu farklı biçimleri ve düzeyleri tanıyor. İnce ince, ihtimamla örülmüş dogmanın detaylandırılıp beslendiği süreç, pratikte kendisine bugün “teknoloji” dediğimiz alana denk düşen bir ibadet sahası buldu.

Bu yeni din savaşının ana kahramanının tıp olması, hiç şaşırtıcı değil. Bu dinin doktrin temelli teolojisinde belirgin bir yumuşaklık ve pragmatizm mevcut. Tıbbın hedefinde, insanların canlı bedeni duruyor. Şimdi ilerleyen süreçte bu muzaffer dinin giderek daha fazla hesaba katmak zorunda kalacağımız temel özelliklerini belirlemeye çalışalım.

1) Tıpkı kapitalizm gibi tıbbın da ilk özelliği, özel bir dogmaya ihtiyaç duymaması, sadece temel kavramlarını biyolojiden ödünç almasıdır. Ama biyolojiden farklı olarak tıp, bu kavramları gnostik-maniheist anlamda, yani ikilikçi bir karşıtlık temelinde ele alır. Bu karşıtlığın bir yanında bakteri ve virüsler türünden özel ajanlara sahip bir şeytan ya da kötü ilke anlamında hastalık; diğer yanında ise tapılacak birer fail olarak doktorlara ve terapiye sahip olan sağlığı değilse de

iyileşme sürecini ifade eden tanrı ya da faydalı ilke durur.

Her türden gnostik inançta görüldüğü üzere, iki ilke net bir biçimde ayrılmışsa da pratikte bunlar bulaşık unsurlardır. Dolayısıyla faydalı ilke ve onu temsil eden doktor yanlışlar yapabilir, bilinçsiz bir biçimde düşmanla işbirliğine gidebilir, ama bu durum ikilikçiliğin gerçekliğine asla hâlel getirmez, faydalı ilke, mücadelesini ona ibadet ederek sürdürmek zorundadır. Asıl önemli olan da stratejinin, bu dinin teologları olan bilim temsilcileri tarafından belirlenmesidir. Kendi başına belirli bir yere sahip olmayan viroloji, biyolojiyle tıp arasındaki sınırı teşkil eder.

2) Bugüne dek ayinler türünden ibadetler, ara ara ifa edilen uygulamalardı ve süreleri kısıtlıydı. Ama şimdi başka bir olguyla karşı karşıyayız, zira burada ibadet, kesintisiz ve her yere nüfuz edecek cinsten.

Artık gerektiğinde ilâç almak, tıbbi muayeneden geçmek veya ameliyat olmak önemli bir mesele değil. İnsanların tüm hayatı, her daim kesintisiz süren bir kutlama alanı hâline gelmek zorunda.

Bir düşman olarak virüs, her zaman aramızda. Onunla acımasız bir biçimde mücadele edilmeli, ona asla göz açtırılmamalı.

Hristiyanlık dini de bu türden totaliter eğilimlerden haberdardı, ama bunlar, sadece bir avuç insanı, bilhassa “aralıksız dua et” şiarıyla hareket eden ve tüm

varlığını bu pratiğe adanmayı seçen keşişleri ilgilendiren meselelerdi.

Tıp, bu Aziz Paul’cü reçeteyi aldı ama onu ters yüz etti. Eskiden keşişler manastırda bir araya gelip dua ederlerdi, gelgelelim bugün ibadet sürekli yapılmalı ama bu esnada kişiler birbirinden ayrı ve belirli bir mesafede durmalı.

3) İbadet artık ücretsiz ve gönüllü değil. Sadece ruhani düzenin yaptırımlarına tabi ama öte yandan kabul edildiği ölçüde zorunlu.

Din ile dindışı iktidar, ilk defa bir araya gelmiyor. Bunda yeni bir şey yok. Asıl yeni olan, tarikatlarda görüldüğü üzere, dogmalara hâkim olma, bu konuda ustalaşma değil, sadece ibadeti yüceltme meselesiyle ilgilenilmesi.

Dindışı iktidar, tıp dininin artık tüm hayatı kapsayan ayinlerinin pratikte vakit atlamadan icra edilmesini güvence altına almak zorunda. Bu gördüğümüz, akla dayalı bilimsel bir ihtiyacın giderilmesi değil, bir tür ibadet pratiğidir.

Ülkemizde insanların çoğu, kalp-damar hastalıkları yüzünden ölmeye devam ediyor. Dolayısıyla sağlıklı bir hayata sahip olmamıza ve uygun bir beslenme düzenine uymamıza bağlı olarak bu ölümlerin azaltılacağına inanılıyor.

Gelgelelim hastalarına önerdiği bu yaşama ve beslenme biçiminin yasal mevzuata tabi olabileceği, bu mevzuat uyarınca hastaların

neler yiyeceğine, nasıl yaşayacağına karar verileceği, tüm varlığın sağlıkla alakalı bir yükümlülüğe dönüştürüleceği, bugüne dek hiçbir doktorun aklına gelmemiştir.

Bu söylenenler oldu ve artık insanlar, hareket etme özgürlüğünden, çalışma hakkından, arkadaşlıklarından, sevgilerinden, toplumsal ilişkilerinden, dinî ve politik inançlarından feragat edebileceklerini ortaya koydular.

Burada asıl üzerinde durulan husus, Batı'nın diğer iki dininin, İsa'nın dininin ve para dininin üstünlüğünü hiç kavga etmeden tıba ve bilime terk etmiş olmasıdır.

Kilise, ilkelerini en yalın biçimiyle inkâr etti, bugün papaya ismini veren azizin bir zamanlar cüzzamlıları kucakladığını, insanlara maddi-manevi yardımda bulunma işinin hastaları ziyaret etmek olduğunu, ayinlerin ancak bizzat din adamlarının katılımıyla icra edilebileceğini unuttu.

Kimi tepkilerle karşılaşsa da kapitalizmse hiçbir vakit açıklama cüretinde bulunamadığı üretim kayıplarını kabule yanaşmadı ve muhtemelen kendisiyle bu noktada uzlaşmak istiyormuş gibi görünen yeni dinle bir anlaşmaya varmayı umdu.

4) Tıp dini eskatolojisini, onu zaten terk etmiş olan Hristiyanlıktan ödünç aldı. Teolojideki selamet paradigmasını laikleştiren kapitalizm, zamanın sonu fikrini çoktan ortadan kaldırmış, onun

yerine kefareti içermeyen, günahları arındırmayan veya sonu bulunmayan sürekli kriz hâlini koydu.

Krisis sözcüğü esasen tıbbi bir kavramdı ve Hipokrat'ın eserlerinde doktorun hastanın hastalıktan kurtulup kurtulmayacağına karar verdiği anı ifade ediyordu. Teologlar bu terimi aldılar ve son gün verilen nihai kararı ifade etmek için kullandılar.

Bugün şahit olduğumuz istisna hâli üzerinden Hristiyanlıktaki nihai zaman fikri ile kapitalizmdeki kalıcı kriz anlayışının tıp dini eliyle birleştirildiğini söylemek mümkündür. Bahsi edilen dünyanın ve hayatın sonunda karar alma işlemi her zaman devam eder, son hem hızla yaklaşır hem ertelenir, onu yönetmek için aralıksız çaba sarf edilir, ama sorun hiçbir zaman sonsuza dek çözüme kavuşmaz Bu, tıpkı Hipokratçı doktor gibi, hastasının ölüp ölmeyeceğine karar veremediği, sonuna geldiğini hisseden bir dünyanın dinidir.

5) Tıp dini, kapitalizm gibi, ama Hristiyanlıktan farklı olarak, kefarete ve selamete dair ihtimallerden söz etmez. Bilâkis, amaç edindiği iyileştirme pratiği, şeytan olarak virüs sonsuza dek ortadan kaldırılamadığı, sürekli değiştiği, yeni ve daha riskli biçimler aldığı için, geçici sonuç verir.

Terimin etimolojisinde ortaya konduğu biçimiyle "epidemi" (salgın) esasen politik bir kavramdır, çünkü *demos* Yunancada politik yapı olarak halkı ifade ederken,

polemos epidemios, Homeros'ta "iç savaş" anlamında kullanılan, ileride dünya siyasetinin veya siyaset dışılığın yeni zemini hâline gelecek olan bir tabirdir.

Muhtemelen bugün tanık olduğumuz salgın, birçok siyaset bilimcinin dile getirdiği biçimiyle, eski dünya savaşlarının yerini alan ve dünya genelinde cereyan eden bir iç savaştır. Bugün tüm uluslar ve halklar birbirleriyle kesintisiz bir savaş hâlinededirler, çünkü mücadele ettikleri o görünmez ve tarifi zor düşman, içimizdedir.

Tarihte birçok kez görüldüğü üzere felsefeciler, bir kez daha dinle çatışma içerisine girmek zorunda kaldılar. Ama bu din artık Hristiyanlık değil, genelde bilim özelde bir din biçimi kazanmış olan tıptır.

Ateş yeniden yanar mı, kitaplar tekrar okunur mu bilmem ama kesin olan şu ki hakikat arayışı içinde olup herkese hükmeden yalanları redde tabi tutanların düşüncesi, eskiden olduğu gibi gene dışlanacak, bu kişiler yalan haberler yaymakla suçlanacaklar (oysa bu insanlar haber değil fikir yayıyorlar ve gerçek, haberden daha önemlidir!)

İster gerçek olsun ister yalan, tüm olağanüstü hâllerde bir kez daha karşımıza, sebep oldukları talihsizliklerden kâr elde etmeye çalışan alçaklar ve felsefecilere iftira atan cahiller çıkıyor, çıkmaya da devam edecek. Bu, dün olduğu gibi yarın da başımıza gelecek ama kimse şahit için şahitlik edemeyeceğinden, hakikate şahitlik

edenler, bu şahitliğin kesintiye uğramasına asla izin vermeyecekler.

2 Mayıs 2020

Kaynak: <https://www.quodlibet.it/giorgio-aqamben-la-medicina-come-religione>

Çeviri: [İştirakî]

Biyogüvenlik ve Politika

Bizim ülkemizde ve başka yerlerde uygulamaya konulan tüm istisnâ tertibata (dispozitiflere) dönük tepkilerde asıl çarpıcı olan, bu tertibatın faaliyet yürüttükleri bağlam dışında ele alınmıyor olmaları. Herkesi yöneten, tertip eden ve denetleyen toplam tertibatı, ciddi bir politik analize muhtaç olan bir unsur olarak görüp onu insanları ve eşyayı yönetme konusunda yeni bir paradigmanın oluşturulması için yürütülen geniş kapsamlı bir deneyin belirtileri ve işaretleri olarak yorumlayan insan sayısı, çok az.

Yedi yıl önce yayımladığı, bugün dikkatle tekrar okunmayı hak eden kitabında (*Tempêtes microbiennes – Mikrobik Fırtına*, Gallimard 2013) Patrick Zylberman, bugüne dek politik hesaplamalarda kıyıya köşeye atıla gelen sıhhi güvenlik meselesinin, devletin ve uluslararası düzlemde uygulanan politik stratejilerin temel parçası hâline geldiği süreci tarif ediyor.

Burada mevzubahis edilen, en kötü senaryoyu yönetme noktasında başvurulacak bir araç olarak “sağlık terörü”nün oluşturulması meselesidir. Tam da bu en kötü senaryo üzerine kurulu

mantık uyarınca 2005 yılında Dünya Sağlık Örgütü, ileride yaşanacak kuş gribi sebebiyle iki ilâ yüz elli milyon civarında insanın öleceğini açıkladı ve o gün itibarıyla devletlerin kabul edemeyecekleri bir politik stratejiyi önerdi.

Zylberman kitabında, önerilen bu yeni politikayı üç maddede ele alıyor:

- 1) Olağandışı bir durumu yönetme imkânı veren davranışları teşvik edecek verileri takdim eden uydurma bir senaryonun, muhtemel risk temelinde inşa edilmesi;
- 2) Politik akılcılık düzeni gereği, en kötü senaryo üzerine kurulu mantığın benimsenmesi;
- 3) Yurttaşların belirli bir bütünlük oluşturacak şekilde örgütlenmeleri, böylelikle devlet kurumlarına bağlılığın mümkün olduğu ölçüde artırılması, buradan da yükümlülüklerin fedakârlığın birer kanıtı olarak dayatıldığı, yurttaşın artık sağlıklı olma hakkından (sağlık güvenliğinden) mahrum kaldığı, öte yandan (biyogüvenlik üzerinden) hukuken sağlıklı olmaya mecbur bırakıldığı aşırı iyi yurttaşlıkla alakalı koşulların oluşturulması.

Zylberman'ın 2013'te tarif ettiği şeyler, bugün birebir gerçekleşti. Şurası açık ki mesele, ileride başkasına yerini bırakacak olan bir virüsün yol açtığı olağanüstü hâl değil; asıl mesele, Batı'nın bugüne dek vakıf olduğu tüm yönetme biçimlerini aşan

etkilere sahip başka bir yönetme paradigmasının tasarlanıyor olması.

İdeolojilerin ve politik kanaatlerin hükmünü yitirdiği koşullarda, yurttaşların daha önce kabul etmek istemeyecekleri, özgürlüklere getirilen kısıtlamaları kabul etmeleri mümkün hâle geldi. Dolayısıyla biyogüvenlik, yurttaş katılımının en uç biçimi olarak tüm toplumsal ilişkilerin ve politik faaliyetlerin kesin olarak sonlandırılması konusunda mahir olduğunu ispatladı. Böylelikle eskiden hak talebinde bulunmalarına, anayasayı ihlal eden girişimleri mahkûm etmelerine alışkın olduğumuz sol örgütlerin, çelişkili bir biçimde, özgürlüklerin tek bir şerh bile düşmeksizin, faşizmin dahi aklına bile getirmedeği her türden yasallıktan azade olan bakanlık kararlarıyla sınırlandırılmasını kabul ettiklerine şahit olduk.

Kendi gözlerimizle şahit olduğumuz, devlet yetkililerinin de ısrarla bize anımsatıp durdukları bir husus da “sosyal mesafe” meselesi. Bu mesele, bizim ileride yüzleşeceğimiz politika modeli hâline gelecek. Yerine getirmeleri gereken görevle açıktan çelişki içerisinde bulunan görev gücünün temsilcilerinin de açıkladığı gibi, bu mesafelenme sayesinde fiziksel bir nitelik arz eden ve salgının (daha doğrusu politik salgının) yayılmasının ana sebebi olarak görülen insanî ilişkilerin yerini, her yerde dijital teknolojik cihazlar, dispozitifler alacak.

İtalya'da Eğitim, Üniversiteler ve Araştırmalar Bakanlığı'nın da kısa süre önce tavsiye ettiği gibi üniversitelerde dersler, önümüzdeki yıldan itibaren internetten verilecek, dolayısıyla sıhhi maskeyle örtülmüş yüzlerimizi görmediğimiz için birbirimizi tanıyamayacak, sadece toplanması zorunlu olan biyolojik verileri işleyen dijital aygıtlarla birbirimizi bilecek, ister politik isterse arkadaşlıkla ilgili sebeplerle olsun, her türden “toplu buluşma” yasaklı kalmaya devam edecek.

Asıl tartışmalı hâle gelense, yeryüzünden silinip gitmekte olan dinlerden dünyanın sonuna dair kıyametçi düşünceyi alan bir bakış açısı dâhilinde, toplumun kaderine dair anlayışın kendisidir. Politikanın yerini ekonominin alması sonrasında artık ekonominin yönetilebilmesi için onun, diğer tüm ihtiyaçların feda edilmesini öngören yeni bir biyogüvenlik paradigmasıyla bütünleştirilmesi gerekecektir.

Artık şu sorular tümüyle meşrudur: “Böylesi bir toplum hâlâ daha insanîdir” diyebilir miyiz? Yüz yüze, dostluk üzerinden ya da sevgi dolayımıyla kurulan duygusal ilişkilerin yitip gittiği bir gerçekliği, tümüyle uydurma ve soyut olan sıhhi güvenlikle telafi edebilir miyiz?

11 Mayıs 2020

Kaynak: <https://www.quodlibet.it/giorgio-aqamben-biosicurezza>

Çeviri: [İştirakî]

Öğrenciler İçin Ağıt

Bugünden öngörebildiğimiz kadarıyla önümüzdeki yıl üniversitelerde dersler internette yapılacak. Dikkatli gözlemcilerin de tüm çıplaklığıyla gördüğü biçimiyle salgın, dijital teknolojilerin her yana giderek daha fazla yayılması için uygun bir bahane olarak kullanılacak.

Öğrencilerle öğretmenler arasındaki ilişki bağlamında her daim önem arz eden fizikî varlığın ağırlıklı bir yere sahip olduğu öğretim modeli ortadan kayboluyor, eğitimin en canlı kısmını teşkil eden ve seminerler dâhilinde gerçekleştirilen grup tartışmaları, hükmünü yitiriyor. Bugün hâlihazırda maruz kaldığımız teknolojik barbarlık üzerinden hayat, her türlü duygu temelli deneyimden mahrum kalıyor, bakışlar siliniyor, hayali görüngüler âlemine kapatılıyor.

Kimse, tüm bu yaşananlar içerisinde asıl önemli olan boyut üzerinde durmuyor: bir hayat biçimi olarak öğrencilik, sona eriyor.

Avrupa’da üniversiteler, öğrenci birliklerinden doğdu ve ismini buradan aldı [*universitates*]. Her şeyden önce öğrenci olmak, dersleri dinleyip çalışmanın önemli bir unsur olarak öne çıktığı bir hayat biçimiydi. Onun kadar önemli olan bir unsur da karşılaşmalar ve hocalarla kurulan ilişkilerdi. Bu hocalar ki uzaklardan gelir, geldikleri milletlere göre bir araya gelirlerdi. Yüzyıllar içerisinde bu hayat biçimi değişti, Ortaçağ’ın seyyah din adamlarının yerini yirminci yüzyılın öğrenci hareketleri aldı, ama söz konusu olgunun toplumsal boyutu aynı kaldı. Bir sınıfta ders veren birinin de gayet iyi bileceği gibi, üniversitelerde dostluklar kurulur, kültürel ve politik ilgi alanları uyarınca küçük çalışma ve araştırma grupları oluşur, bu gruplar dersler bittikten sonra da çalışmalarına devam eder.

İşte yüzlerce yıldır devam eden bu süreç, bugün sona eriyor. Artık öğrencilerin üniversitelerin bulunduğu şehirlerde yaşamalarına gerek yok. Bunun yerine öğrenciler dersleri odalarında dinleyecek, o dersleri eskiden sınıf arkadaşı oldukları insanlardan yüzlerce kilometre uzaktan takip edecek. Prestijli üniversitelerin bulunduğu küçük şehirler, şehir hayatının en canlı kısmını teşkil eden öğrenci topluluklarının sokaklardan çekildiğine şahit olacak.

Ömrünü dolduran her toplumsal olgu için onun belirli anlamda bu sonu hak ettiğini söylemek mümkündür. Şurası açık ki üniversitelerimiz yozlaşmıştı ve artık

cehalet konusunda uzmanlaşmış birer yapıya dönüşmüştü, dolayısıyla onlar için yas tutmaya da gerek yok. Burada önemli olan, öğrencilerin hayat biçimlerinin yoksullaşması.

Bugün şu iki hususu tespit etmek gerekiyor:

Bilgi iletme noktasında belirli teknolojik araçların kullanımı üzerine kurulu yeni diktatörlüğe tümünden boyun eğen ve dersleri internetten veren profesörlerle 1931’de faşist rejime bağlılık yemini eden üniversite hocaları arasında hiçbir fark yoktur. O gün olduğu gibi bugün de bin hoca içerisinde sadece on beşi bu sürece itiraz edecek, ama bu on beş kişinin ismi de bağlılık yemini edenlerle birlikte anılacak.

Okumayı seven öğrenciler, bu süreçte dönüşen üniversitelere kaydolma fikrine karşı çıkmak zorunda kalacak, hikâyenin ta başında olduğu gibi yeni üniversiteler kuracak, teknolojik barbarlık karşısında geçmişin sözü bu okullarda tüm canlılığı ile aktarılmaya devam edecek, böylelikle doğabilecekse, buralardan yeni bir kültür doğacak.

23 Mayıs 2020

Çeviri: [İştirakî]

İki Rezil Kelime

Sağlık konusunda oluşan son acil durum koşullarında yaşanan tartışmalar dâhilinde iki rezil kelime dillendirilir oldu. “İnkârcı” ve “komplocu”, düşünce dünyasına hâkim oldu ve bu kelimeler, korkunun felç ettiği zihinler elinde başkalarını itibarsızlaştırma aracına dönüştü.

“İnkârcı” ifadesiyle, fazla söze ihtiyaç duymayan kişiler, Yahudi soykırımı ile salgını aynı kefeye koyuyorlar ve bilerek ya da bilmeyerek kültür dünyamızın sağından soluna zaten yaygın olan antisemitizme katkı sunuyorlar. Bu durum karşısında öfkelenen Yahudi dostlarımız gayet haklılar, dolayısıyla bu beş para etmez terminolojik istismar konusunda yorum yapmak da onlara düşer.

Asıl üzerinde durulması gereken kelime, “Komplocu”. Bu terim, tarih konusundaki cehalete tanıklık ediyor. Tarihçilerin yaptıkları araştırmalara aşina olanlar da gayet iyi bilirler ki tarihçiler olayları yeniden kurgularlar, doğalında her türden araçla amaçlarının peşinden koşan bireylerin, grupların ve hiziplerin uyumlu kıldıkları planların ve eylemlerin sonuçlarından bahsederler.

Bu konuda üç örnek vermek mümkün. Bu örneklerin hepsi de belirli bir dönemin sonuna ve yeni bir tarihsel dönemin başlangıcına işaret ediyor.

Milattan öne 415 yılında Alkibiyades, tüm itibarını, servetini ve imkânlarını kullanarak Atinalıları Sicilya’ya sefer düzenlemeye ikna etmeye çalışır. Sonrasında felâketle sonuçlanacak olan bu seferle birlikte Atina tüm gücünü yitirir.

Alkibiyades’in muhalifleri, sefere çıkmadan birkaç gün önce Hermes heykellerinin tahrip edilmesinden yararlanırlar, yalancı tanıklar bulurlar ve Alkibiyades’e karşı, onun dinsizlikle suçlanıp idam edilmesi için komplo kurarlar.

Cumhuriyet anayasasına sadakatini bildirmiş olan Napolyon Bonapart, 18 Brumaire’de (9 Kasım 1799’da) darbe yapar, tüm yetkileri haiz ilk konsülün kurulduğunu ilân eder ve Devrim’e son verir. Bu olayı önceleyen birkaç günlük dönem içerisinde Napolyon, beş kişilik konseyin muhalefetinin üstesinden gelmelerini sağlayacak stratejilerini daha da derinleştirip geliştirmek için Sieyès, Fouché ve Luciano Bonapart bir araya gelmiştir.

28 Ekim 1922’de yirmi beş bin kadar faşist, Roma’ya yürüyüş düzenler. Bu yürüyüşten aylar önce, ileride iktidarda kendisine eşlik edecek üç isimle, De Vecchi, De Bono ve Bianchi ile gerekli hazırlıkları yapan Mussolini, Başbakan Facta, D’Annunzio ve

iş dünyasının önde gelenleriyle bir araya gelir (hatta kimilerine göre Mussolini kral ile de gizlice buluşmuştur), bu toplantıların amacı ise muhtemel ittifakları ve tepkileri önceden test etmektir. 2 Ağustos'taki prova dâhilinde faşistler, Ankona kentini silâhlarıyla işgal ederler.

Bu üç olayda gruplar veya partiler hâlinde bir araya gelmiş olan bireyler, belirledikleri amaçlara ulaşmak için kimi adımlar atmış, az çok öngörülür olan koşullar karşısında kendi boylarını ölçmüş, stratejilerini o koşullara uyarlamaya çalışmışlardır.

Elbette her türden insanî amelin parçası olarak şans ve tesadüf, belirli bir yere sahiptir ama insanlık tarihini şansla, tesadüfle açıklamanın bir anlamı yoktur, zaten hiçbir ciddi tarihçi de bunu yapmaz.

Bu noktada “komplo”dan söz etmeye gerek yok. Ama şurası kesin ki komplo teorisyenlerini, olay örgülerini ayrıntılı olarak yeniden kurgulayan ve ortaya koyan tarihçiler olarak tarif edenler, aptal değilse bile cahildirler.

Üstelik bu komploculuk suçlamaları, yakın tarihi entrikalarla, gizli cemaatlerle, her türden manevralarla ve komplolarla yüklü olan İtalya gibi bir yerde dillendiriliyor. Bugün tarihçiler, hâlen daha son elli yılın, Piazza Fontana'da patlayan bombalardan tutun da Moro cinayetine kadar birçok önemli olayını tüm yönleriyle açıklayamıyorlar. Bu ülkede 1985-1992 arası dönemde cumhurbaşkanlığı yapmış olan Francesco Cossiga, Gladyo denilen

gizli bir yapının parçası olduğunu açıktan beyan etmişti.

Pandemi konusunda kaleme alınmış güvenilir araştırmalar, onun beklenen bir gelişme olduğunu ortaya koyuyor.

Patrick Zylberman'ın *Tempêtes microbiennes* (“Mikrobiyal Fırtınalar” - Gallimard, 2013) isimli kitabı, ta 2005 yılında Dünya Sağlık Örgütü'nün kuş gribi ile ilgili olarak bir senaryo hazırladığını, bu senaryoyu yurttaşların koşulsuz desteklerinin alınması için gerekli bir yol olarak hükümetlere önerdiğini ortaya koyuyor.

Dünya Sağlık Örgütü'nü finanse eden en önemli isimlerden biri de Bill Gates. Gates, pandemiyle ilgili riskler konusundaki görüşlerini farklı ortamlarda dile getirmiş, olası bir pandeminin milyonlarca insanın ölümüne sebep olabileceğini, böylesi bir gelişmeye karşı hazırlık yapmanın şart olduğunu söylemiş bir isim.

2019'da Bill ve Melinda Gates Vakfı'nın fon sağladığı araştırma kuruluşu Amerikan Johns-Hopkins Merkezi, “Olay 201” adında koronavirüs pandemisi ile ilgili bir simülasyon çalışmasını organize ediyor. Uzmanları ve epidemiyologları bir araya getiren bu çalışma, yeni bir virüsün ortaya çıkması durumunda koordineli bir cevap için gerekli hazırlıkları ele alıyor.

Tarihte de görüldüğü üzere bu vakada da kimi insanlar ve örgütler, kendilerince meşru gördükleri veya kanuna aykırı olarak

belirledikleri hedeflere ulaşabilmek için her türlü yolu deniyorlar. Dolayısıyla bugün olan biteni anlamak isteyenler, bu kişileri ve örgütleri dikkate almalı. Bu anlamda günümüzde komplodan söz etmenin olguların gerçekliğine zerre bir şey katmadığını görmek gerekiyor. Ama komplo teorisyenlerini tarihsel olayları olduğu gibi bilmeye çalışan kişiler olarak gören yaklaşım da rezil bir yaklaşımdır.

10 Temmuz 2020

Kaynak: <https://www.quodlibet.it/giorgio-aqamben-due-vocaboli-infami>

Çeviri: [İştirakî]

İstisna Hâli ve Olağanüstü

Hâl

Bir vakitler az çok saygı duyduğum bir hukukçu, hükümet yanlısı bir gazetede çıkan bir makalesinde, devletin bilmem kaçınıcı kez açıkladığı, güya kanunları temel alan istisna hâline kılıf bulmaya çalışıyor. Schmitt'in mevcut anayasayı korumayı veya yeniden yürürlüğe koymayı amaç edinmiş komiser diktatörlüğü ile yeni bir düzen kurma amacı güden hegemon diktatörlüğü arasında yaptığı ayrımı bakmayan hukukçumuz, olağanüstü hâl ve istisna hâli arasında ayrım yapıyor.

Hukukçunun dile getirdiği argüman gerçekte herhangi bir hukukî zemine sahip değil, çünkü hiçbir anayasa, kendisinin zorla yürürlükten kaldırılmasını meşru görmez. Tam da bu sebeple Carl Schmitt hegemonu, “istisna hâline karar veren kişi” olarak tarif ettiği Politik Teoloji ile ilgili makalesinde Alman akademisinde ve başka yerlerde istisna hâlinin [*Ausnahmezustand*] hukuk düzeni ile politik gerçeklik, hukuk ile hukukun askıya alındığı durum arasındaki alan için kullanılan bir teknik terim hâline geldiğini söylerken haklı.

Schmitt'in yaptığı ilk ayırım üzerinden bizim hukukçu, olağanüstü hâlin muhafazakâr, istisna hâlinin ise yenilikçi olduğunu söylüyor.

“Olağanüstü hâl, normale en kısa sürede dönmek için başvurulan bir yöntem iken istisna hâli, mevcut kuralları çiğneyip yeni bir düzeni kurma noktasında devreye sokuluyor.” Bu anlamda “olağanüstü hâl sistemin istikrarlı işlediğine dair önkabule yaslanırken, istisna hâlinde sistemdeki dağılma farklı bir sistem için gerekli yolu açıyor.”

Eldeki her türden kanıtta da görüldüğü üzere bu ayırım, esasında politik ve sosyolojik bir ayırım, dolayısıyla incelenen sistemin gidişatına, onun istikrarlı yapısına, çökme ihtimaline ve hukuk açısından aynı anlama gelmek üzere, hukukun askıya alınmasına ilişkin ortaya konmuş kişisel yargılara atıfta bulunuyor. Düzenin çökmesi de hukukun askıya alınması da anayasal güvencelerin kaldırılmasını ifade ediyor.

Amaç ne olursa olsun ki zaten kimse amacını net bir dille ortaya koymuyor, istisna hâli denilen şey, o bir kez ilân edildiğinde onu gündeme getiren şartların gerçek olup olmadığını veya ağırlığını doğrulayacak yetkiyi haiz kimsenin bulunmaması anlamına geliyor. Bu anlamda bahsini ettiğimiz hukukçunun şunu söylemesi asla tesadüf değil: “Bana öyle geliyor ki bugün karşı karşıya

kaldığımız şeyin adı, sıhhi olağanüstü hâldir.”

Oysa bu, öznel bir yargıdır ve tıp konusunda otorite olmayan birine ait bir iddiadır. Daha fazla yetkiye sahip kişilerin bu fikre karşı çıkması mümkündür. Bilim cemaatinden muhalif çıkışlara tanık olduğunu kendisi de kabul etmektedir. Ama buradan hukukçumuz, nihayetinde olağanüstü hâl kararını bu konuda yetkiye sahip olanların vereceğini söylemektedir.

Hukukçuya göre “olağanüstü hâl, sınırları belirsiz yetkilerle donatılmış olan istisna hâlinden farklıdır ve sadece normale dönmeye dair yetkileri içerir.” Ama sonra da bu yetkilerin önceden belirlenmeyeceğini söyler.

Oysa anayasal güvencelerin askıya alınması üzerinden bakıldığında olağanüstü hâl ile istisna hâli arasında hiçbir fark olmadığını hukuk konusunda herhangi bir bilgisi olmayan kişi bile bilir.

Hukukçumuz, aslında insanları yanıtacak şeyler söylüyor, çünkü aslında hiç varolmayan bir hukukî ayırmadan bahsediyor, böylece ne pahasına olursa olsun devletin uygulamaya koyduğu istisna hâlini meşrulaştırmaya çalışıyor, bir yandan da uzmanlık alanının dışında kalan, gerçekdışı ve tartışmaya açık argümanlara başvurmak zorunda kalıyor.

Olağanüstü hâlde anayasal haklar ve güvenceler iki dünya savaşında ve faşizmde askıya alındı, ihlal edildi ve bu durum hiç

sorgulanmadı bile. Üstelik bu, geçici bir durum da değil. Bugün aynı yöneticiler, virüsün ortadan kaybolmayacağını, ileride her an tekrar ortaya çıkabileceğini tekrar tekrar söylüyorlar.

Hukukçumuz, entelektüel dürüstlük ilkesinden eser olmayan yazısının sonunda “hayırlı tek laf etmeyen” kişilerin görüşlerini aktarıyor ve bu insanların, virüsten bağımsız olarak dünyanın az çok kalcılaşacak bir istisna hâlinde yaşadığını, kapitalizmin sosyo-ekonomik sisteminin artık mevcut hukuk düzeni üzerinden krizlerle başa çıkamadığını dile getirdiklerini söylüyor. Yazara göre bu kişiler, pandeminin toplumların kontrol altına alınmasını mümkün kıldığını, bunun asla tesadüf görülemeyeceğini, bu anlamda devletlere insanları itaatkâr kılıp onları sürekli kontrol altında tutabilme konusunda daha önce akla bile gelmeyecek bir fırsat sunduğunu iddia ediyorlar.

Bize ise bu hukukçuyu kendisinin bir parçası olduğu toplumun mevcut hâlini daha büyük bir dikkatle düşünmeye ve hukukçuların sadece, bugün maalesef tanık olduğumuz üzere, içinde yaşadıkları sisteme kılıf bulmaktan, onu meşrulaştırmaya çalışmaktan başka bir işi olmayan bürokratlar olmadıklarını hatırlamaya davet etmek düşüyor.

30 Temmuz 2020

Çeviri: [İştirakî]

Yüz ve Maske

“Yüz denilen şey, insandan gayrı hiçbir hayvanda bulunamaz ve karakteri ifade eder.”

[Çiçero]

Tüm canlılar açıktadır, kendilerini birbirlerine gösterirler ve birbirleriyle iletişim kurarlar, fakat sadece insanın bir yüzü vardır, sadece insan, başka insanlara gösterdiği hâlini ve onlarla kurduğu iletişimi önemli bir şey olarak tecrübe eder, sadece insan, yüzünü kendi hakikatinin mekânı hâline getirir.

Yüzün ifşa ettiği, ortaya çıkarttığı şey, kelimelerle dile dökülebilecek, herhangi bir önerme dâhilinde formüle edilebilecek bir şey değildir. İnsan, kendisini yüzüyle devreye sokar, kelimelerden önce kendisini yüzde ifade eder, orada açığa vurur. Yüzün ifade ettiği şeyse sadece bir bireyin ruh hâli değildir, her şeyin ötesinde o hâlin başka insanlara açılması, ortaya çıkması ve onlarla kurduğu iletişimidir.

Tam da bu sebeple yüz, siyasetin mekânıdır. Hayvanların bir siyaseti yoksa bunun sebebi, onların her daim açıkta olması, ortada olma hâlini sorun etmemesidir, hayvanlar o sorunun içerisinde, onu hiç umursamadan yaşarlar. Bu nedenle hayvanlar, aynalarla ve imajlarla hiç ilgilenmezler. Öte yandan insansa kendini tanımak ve başkalarınınca tanınmak, kabul görmek, kendi imajını mülk edinmek, kendi hakikatini o imaj dâhilinde aramak ister. Bu sayede insan, açık olanı, kesintisiz bir politik diyalektik sahası olarak dünya kılar.

Eğer insanlar, her daim sadece bilgi aktarmak, herhangi bir şeyi iletmek zorunda olsaydı, siyaset diye bir şey olmaz, yalnızca mesaj alış veriş olurdu. Ama insanlar her şeyden önce o açıklığa, yani saf bir iletişim kurma becerisine, birbirleriyle iletişim kurmak için sahiptir, dolayısıyla yüz, insanların söyledikleri, değiş tokuş ettikleri her şeyin temeli olan siyasetin asli koşuludur. Bu anlamda yüz, insanların gerçek şehri, tek politik unsurdur. İnsanlar, birbirlerini yüze bakarak tanırlar, yüz sayesinde birbirleriyle tutkulu ilişkiler kurarlar, benzerlikleri ve farklılıkları yüz üzerinden algırlar, mesafeyi ve yakınlığı yüzle belirlerler.

Kendi yüzünden vazgeçmeye, yurttaşlarının yüzlerini her yerde maskelerle örtmeye karar vermiş olan bir ülke o hâlde, ülkede siyasetin sahip olduğu tüm boyutları silip atmış demektir. Bu boş mekânda her an sınırsız bir kontrole tabi

olan bireyler, birbirlerinden kopartılmış, yalnızlaştırılmış, ait oldukları toplumların anlık ve hassas temelini yitirmişlerdir. Bu ÷lkede bireyler, ancak y÷zü olmayan bir isme mesaj iletebilmekte, ancak o kişiden mesaj alabilmektedir. Artık hiçbir ismin bir y÷zü yoktur.

8 Ekim 2020

Kaynak: <https://www.quodlibet.it/giorgio-aqamben-un-paese-senza-volto>

Çeviri: [İştirakî]

Gelmekte Olana Dair

Bugün tüm gezegen ölçüsünde yaşananlar, bize şunu söylemektedir: Dünyanın sonu gelmiştir. Ama bu, dünyayı kendi çıkarları uyarınca yönetmeye çalışanlar için geçerli olan bir son değil. Kurulacak dünya da insanî birliğin yeni ihtiyaçlarına uyum gösteren bir dünya olmayacak.

Burjuva demokrasileri çağı bitti, tüm o haklarıyla, anayasalarıyla ve meclisleriyle bitti. Hukukiymiş gibi görünen zarfının gerisinde, sahip olduğu önemle birlikte, sanayi devrimi ile başlayıp iki ya da üç dünya savaşı, demokratik veya zorba totalitarizmlerin eşlik ettiği dünya, artık sona erdi.

Dünyayı yöneten güçler, kendilerini biyolojik güvenlik ve sıhhi terör gibi her yerde herhangi bir şerh düşmeksizin devreye soktukları, bugün kontrolden çıkma tehdidi savurup duran aşırı bir dizi tedbire ve aygıtla başvurmak zorunda hissetmişlerse bunun sebebi, o güçlerin ellerinde hayatta kalmak için başka bir seçeneğin kalmadığına dair yeterince delil olması ve bu deliller üzerinden epey korkmuş olmalarıdır.

Eğer insanlar, kendilerine herhangi bir güvence dahi verilmeksizin teslim oldukları despotik tedbirleri ve eşi benzeri görülmemiş kısıtlamaları kabul etmişlerse, bunun yegâne sebebi, pandemi değildir. İnsanlar, muhtemelen bir de, bugüne dek üzerinde yaşadıkları dünyayı az çok

bilinçsiz bir biçimde bildikleri, onun adaletsiz ve insanlık dışı bir yer olduğunu gördükleri için, o tedbirlere ve kısıtlamalara teslim olmuşlardır.

Üstelik bugün hükümetler, insanlıktan daha da uzak, daha da adaletsiz bir dünya için hazırlıklar yürütmektedirler. Her hâlükârda dünyayı yöneten güçler de insanlar da bugün adlandırıldığı biçimiyle “eski dünya”nın mevcut hâliyle devam edemeyeceğini önceden görmüşlerdir.

Her türden önsezide olduğu gibi burada da dinî bir unsur mevcuttur. Sonuçta dinî selametin, felahın yerini sağlık, ebedi hayatın ve kilisenin yerini biyolojik hayat almıştır. Uzun zamandır dünyevî ihtiyaçlar karşısında tavizlerde bulunmaya alışmış olan Kilise, kendisinin yerini sağlığın alışına sessizce rıza göstermiştir.

Dahası, bu sonu gelmiş olan dünya konusunda içimizde pişmanlığın kırıntısı bile yok. Biz, ne yeni tanrı, ne de yeni insan beklentisi içerisindeyiz. Bilâkis, biz şimdi burada, bizi kuşatan yıkıntıların arasında, mütevazı ve basit bir hayat biçimi arayışı içindeyiz. Bu hayat, bir serap değil, çünkü bizde onun hatırası var. Biz, düşmanın her seferinde nisyâna gömmek istediği o hayatı kâh içimizde kâh dışımızda, zaten tecrübe etmişiz.

23 Kasım 2020

Kaynak: <https://www.quodlibet.it/giorgio-agamben-sul-tempo-che-viene>

Çeviri: [İştirakî]

Temasın Felsefesi

“Temas” [Vasili Kandinski – 1924]

İki beden birbirlerine dokunduklarında temas kurarlar. Peki ama dokunmak ne demektir?

Nedir temas?

Giorgio Colli, temasın net bir tarifini sunuyor ve iki noktanın ancak bir temsil boşluğu ile ayrıldıkları vakit temas kurduklarını söylüyor. Temas, her türden kesintisiz nicelik bölünemediği için kendi başına varolamayan bir irtibat noktası değildir. İki varlığın temas kurduğunu, aralarında belirli bir ortam oluşmamışsa, bu iki varlık birbirlerine yakın olduklarında söyleyebiliriz.

Eğer iki şey arasında (örneğin özne-nesne, karı-koca, efendi-köle veya uzaklık-yakınlık arasında) belirli bir temsil ilişkisi varsa demek ki bunlar arasında temas yoktur. Ama eğer temsiliyet ilişkisi yoksa da bu sefer aralarındaki bağ kopar. Aralarında hiçbir şey yoksa ancak o vakit temastan söz edilebilir.

Başka bir ifadeyle temas, temsil edilemeyendir. İlişkiyi başka şeyle ifade etmek mümkün değildir. Bu anlamda Colli'nin de dediği gibi, “temas, temsil edilebilen hiçliğe, metafizik yarığa dair bir göstergedir.”

Bu tanım esasında kusurludur, zira “hiçlik” veya “temsil edilemeyen” gibi ifadelerle başvurmakta, mistisizm tuzağına düşme riskiyle karşı karşıya kalmaktadır. Colli'ye göre temastaki dolaysızlık sınırlıdır, çünkü temsil asla bütünüyle ortadan kaldırılamaz. Soyut kalma ihtimalinin yol açtığı her türden riske karşı o vakit şu söylenmelidir: asıl faydalı olan, çıkış noktasına geri dönüp bir kez daha “dokunma”nın anlamını, yani en basit ve en dünyevi his olarak dokunmanın kendisini sorgulamak gereklidir.

Aristo, dokunmanın özel niteliği üzerine kafa yormuş bir isimdir. Ona göre dokunmak, diğer hislerden farklıdır. Her hissin bir ortamı (ara düzlemi –*metaksisi*) vardır ve bu ortam belirleyici bir görevi yerine getirir: görmede ortamın kendisi şeffaftır, gözleri etkiler ve renklerle aydınlığa kavuşur. Duymada ortam

havadır, hareket ses kütlesiyle sağlanır ve ses kulaklara çarpar.

Dokunma diğer hislerden ayrıdır, zira dokunmada somut olanı “ortam bize bir eylemle etkide bulunduğu için algılamayız, onu ortamla birlikte algılarız.” Bize dışsal değil aksine içimizde olan ortam, etin (bedenin *-sarx*) ta kendisidir. Yani dışarıdaki nesneye dokunmakla kalmayız, ayrıca dokunma eti harekete geçirir, başka bir ifadeyle temas hâlindeyken biz kendi duyarlılığımıza dokunur, bizdeki algılama becerimizden etkileniriz.

Görme hâlinde gözlerimizi göremeyiz, duyma hâlinde duyma becerimizi algılayamayız, ama dokunma hâlinde dokunma ve dokunulma becerimizle temas kurarız. Bu anlamda başka bir bedenle temas kurmak, her şeyden önce kendimizle temas kurmaktır. Dolayısıyla diğer hisler karşısında ikincilmiş gibi görünen dokunma hissi, aslında birincildir ve ilk sırada gelir, çünkü özne orada üretilir. Oysa görmede ve diğer hislerde özne, önceden bir şekilde varsayılır.

Kendimizi ilk kez başka bir bedene dokunduğumuz vakit, ortak bedenle temas kurduğumuzda tecrübe ederiz.

Eğer bugün inatla yapmaya çalıştığımız gibi, tüm teması ortadan kaldırırsak, her şeyi ve herkesi birbirlerinden uzak tutmaya devam edersek, o vakit sadece başka bedenleri tecrübe etme imkânını değil, ayrıca, her şeyin ötesinde, kendimizi dolaysız bir biçimde tecrübe etmeyle ilgili

tüm imkânları da kaybedeceğiz, yani tüm o saflığı ve basitliği ile etimizi, bedenimizi yitireceğiz.

5 Ocak 2021

Kaynak: <https://www.quodlibet.it/giorgio-aqamben-filosofia-del-contatto>

Çeviri: [İştirakî]

Keyfilik ve Zaruret

“Bugün hükümetler pandemiye, ellerindeki yetkileri tüm sınırları zorlayacak şekilde kullanmalarına imkân veren istisna hâlini deklare etme noktasında bilinçli olarak mı istismar ediyorlar, yoksa onların olağanüstü hâli uygulamaya koymaktan başka bir seçenekleri yok muydu?” sorusu, isabetsiz bir sorudur.

Her ikisi tespit, tarihte görülen ve süreci tayin etme vasfına sahip her türden krizde olduğu gibi, bugün yaşanan kriz konusunda da geçerlidir: devletler, istisna hâlini bir strateji olarak kullanmaktadırlar, öte yandan aynı devletler, böylesi bir krize denk gelmeselerdi, yönetme imkânından mahrum kalacaklardı.

Tümüyle keyfi hareket eden devlet, aynı zamanda, en nihayetinde kendi niteliğini tanımlayan istisnaya ilgili o ağır kararı almak zorunda kalmaktadır.

İçinde yaşadığımız dönemde dünyayı yöneten güçlerin gayri meşruluğu, herkesin gördüğü bir gerçekliktir: zira bu güçler, kendilerini kabul gören bir sembolik düzen içerisinde yapılandırma şansını yitirmiş,

hukuku ve onu tanımlayan anayasal ilkeleri askıya almak zorunda kalmışlardır.

Bu anlamda istisna hâli normalleşmektedir, artık bu şekilde yönetenlerin başka türlü yönetme şansı ortadan kalkmıştır.

Şeklen bu istisna hâlinin yürürlükten kalkması mümkünse de bugün ülke genelinde oluşmakta olan ve tüm muhalefeti yürürlükten kaldıran güvenlikçi hükümette istisna hâli, kusursuz bir biçimde daimi ve kalıcı kılınmaktadır.

Burjuva demokrasileri çağının kapandığına dair teşhisimiz, doğrulanmıştır. Geriye sadece, siyasetin ne kadar süre askıya alınacağını ve yönetim paradigmasının, bugüne dek temel aldığı sıhhi terörden farklı bir biçim almadan ne kadar süre daha olağanüstü hâli yürürlükte tutacağını görmek kalmıştır.

12 Şubat 2021

Kaynak: <https://www.quodlibet.it/giorgio-aqamben-arbitrio-necessit>

Çeviri: [İştirakî]

Savaş ve Barış

*“İyi ve Kötü Hükümet Alegorisi”nden bir kesit
[Ambrogio Lorenzetti, 1338-1339]*

Bugün hükümetlerin defaatle tekrarladıkları, tüm insanlığın ve her milletin şu an bir savaş durumunda olduğuna ilişkin tezi, ciddiye almak gerekiyor. Bu tarz bir tezin, başka türlü meşrulaştırılamayacak olan, hareket özgürlüğü ile ilgili ağır sınırlamalar ve “sokağa çıkma yasağı” gibi saçma ifadelerin eşlik ettiği istisna hâline kılıf örmekten başka bir şeye yaramadığını görmek gerek. Öte yandan hükümet güçleriyle savaş arasında nispeten daha sıkı ve daha güçlü bir bağ var. Gerçek şu ki savaş olmasa bu güçler yaptıkları şeyi böyle kesintisiz bir biçimde yapamazlardı.

Savaş ve Barış romanında Tolstoy insanların, kendilerine tek gerçekmiş gibi gelen arzularının, duygularının ve düşüncelerinin şu veya bu şekilde özgürce peşinden gittikleri barışı, her şeyi acımasız bir zorunlulukla bir yerlere sürükleyen savaşın karşısına çıkartır.

Siena şehrindeki sarayın içine yerleştirdiği, ön kısmında birkaç kızın el ele tutuşup dans ettikleri duvar resminde Ambrogio Lorenzetti, bize sakinlerinin meşguliyetlerine ve zevklerine göre özgürce hareket ettikleri bir barış hâlini sunar. Her ne kadar müşterek hayata ait küçük gündelik olaylarla ve herkesin arzularına ait betimlemelerle örülü olan bu duvar resmi eskiden “İyi Hükümet” olarak adlandırılmışsa da aslında böylesine iyi olan bir iktidarın uzun süre yönetilmesi, pek mümkün değildir.

Her türden sınırlamaya ve kontrol mekanizmasına tabi olsa da bu tarz bir yönetim, doğası gereği hesaplamaların, planların ve kuralların dünyasından kaçma eğilimi içinde olacaktır ki zaten bu, her iktidarın gizli korkusudur. Bu, başka türlü de ifade edilebilir: nihayetinde iktidar tarihsiz olamaz, tarih yoksa iktidarı akla getirmek bile mümkün değildir, dolayısıyla tarih savaşın mütemmim cüzüdür, ama barışın hüküm sürdüğü bir hayat, doğası gereği tarihsizdir.

Yirminci yüzyılın önemli olaylarına damgasını vuran savaşlar ve felâkete sebep olan olaylar karşısında bazı insanların başına gelenlerin anlatıldığı *La Storia* [“Hikâye”] isimli romanında Elsa Morante’nin aklında böylesi bir şey vardır.

Tam da bu sebeple, dünyayı yönetmek isteyen her güç er ya da geç savaşa başvurur, bu noktada bunun gerçek bir savaş mı yoksa titizlikle gerçeğe benzetilmiş

Kaynak: <https://www.quodlibet.it/giorgio-aqamben-la-guerra-e-la-pace>

Çeviri: [İştirakî]

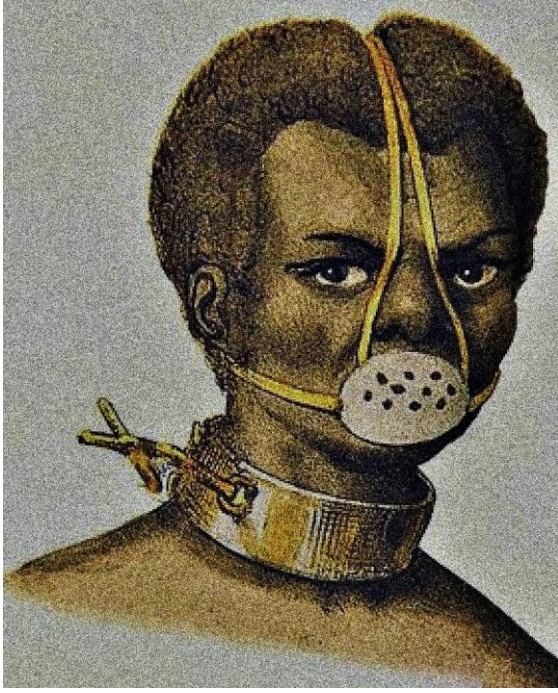
taklit bir savaş mı olduğunun bir önemi yoktur. Barış durumunda insanların hayatı tarihe ait tüm boyutların dışına çıktığından, bugün hükümetlerin bıkip usanmadan sürekli, bu virüsle mücadelenin, hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağı, yeni bir tarihsel dönemin başlangıcını ifade ettiğini söylemelerine şaşmamak gerekmektedir.

İçine düştükleri bu özgürlüksüzlük durumunu görmemek için gözlerini inatla kapatanlar, aslında bu gerçeği açık ve net bir biçimde kabul etmektedirler, çünkü onlar da afra tafra yapmadan, barış içinde geçen yaklaşık yetmiş yıllık bir hayatın, yani tarihsizliğin ardından yeni bir döneme girildiğine ikna olmuşlardır.

Artık şurası apaçık ortadadır: bu yeni gelen dönem, köleliğin ve fedakârlıkların hüküm sürdüğü bir dönem olacaktır. Yaşamaya değer olan her şey kısıtlamalara maruz kalacak, budanacaktır. Herkes bu koşullara bile isteye teslim olacaktır. Çünkü insanlar, aptalca bir yaklaşımla, bu teslimiyet sayesinde, barış döneminde fark etmeden yitirdikleri anlamı hayatlarına bahşedeceklerine inanmaktadırlar.

Hükümetlerin gerçek bir savaşa nazaran her şeyi kendi ihtiyaçlarına göre ayarlayıp ve yönetmesine imkân veren ideal bir cihaz olarak virüsle mücadele, tüm savaşlar gibi, illaki çığrından çıkacaktır. Belki de o noktada, tabii eğer çok geç değilse, insanlar, düşüncesizlik edip terk ettikleri o yönetilemeyen barışın peşine bir kez daha düşeceklerdir.

Çıplak Hayat ve Aşı

Önceki müdahalelerimde birçok kez “çıplak hayat” kavramından bahsetmişim. Bana kalırsa salgın şu gerçeği, hiçbir şüpheye mahal vermeyecek bir biçimde, ortaya koymuştur: Bugün artık insanlık, ne pahasına olursa olsun korunması gereken çıplak varoluş dışında hiçbir şeye inanmamaktadır.

Sevgiye ve merhamete dair çalışmaları, şehadete işaret eden imanı ve koşulsuz dayanışma üzerine kurulu politik ideolojisi, hatta çalışmanın ve paranın kendisine olan bağlılığı ile Hristiyanlık dini, çıplak hayatın tehdit edildiği süreçte, ikinci plana atılmıştır. Oysa buradaki tehdit, istikrarsız ve kasten kararsız kılınmış istatistikî verilerin işaret ettiği bir riskten ibarettir.

“Çıplak hayat” kavramının anlamını ve kökenini netliğe kavuşturmanın vakti

gelmiştir. Bu noktada insanın tek kalemde, kati ifadelerle tanımlanabilecek bir şey olmadığı hususunu hatırd tutmak gerekmektedir. Bilâkis insan, tarihsel bir kararın aralıksız bir biçimde güncellendiği mekândır. Her seferinde insanı hayvandan ayıran sınır sabitlenir. İnsandaki insanî olan, insanın içindeki ve dışındaki insanî olmayandan ayrıştırılır.

İsveçli biyolog Carl Linnaeus [1707-1778] insanı primatlardan ayıran özellikleri belirlemeye çalışmış, kendisinin böylesi bir özelliği bilmediğini bir biçimde itiraf etmiş, nihayetinde de o eski felsefi özdeyişi, “kendini bil” [*nosce te ipsum*] sözünü “*homo*” kelimesiyle birlikte anma ihtiyacı duymuştur.

Linnaeus, “*sapiens*” terimini *Doğanın Sistemi* isimli çalışmasına, ancak kitabın onuncu baskısında ekleyebilmiştir. Bu yeni terimin anlamına göre insan, kendisini insan olarak tanımlamak zorunda olan, dolayısıyla insanı insan olmayandan ayırmak, insanî olmayana karar vermek zorunda olan hayvandır.

Bu noktada alınacak bu kararın, insanı insanî olmayandan neyin ayırdığına ilişkin kararın, tarihsel planda uygulamaya sokulmasını mümkün kılacak cihaz olarak akla, antropoloji gelecektir. Antropoloji denilen mekanizma, hayvan hayatını insandan ayırır, insanı bu dışlayıcı tutum üzerinden üretir. Gelgelelim bu mekanizmanın işleyebilmesi için dışlama pratiğine kapsama pratiği de eşlik etmeli,

hayvan ve insan denilen iki kutup eklemlenmeli, bu ikisini ayıran ve birleştiren bir eşik belirlenmelidir.

İşte çıplak hayat, bu mafsaldır ta kendisidir. Bu hayat, ne tam anlamıyla hayvanî ne de gerçek anlamıyla insanîdir. Her seferinde insanî olanla insanî olmayan arasındaki ayrımı orada karar verilir.

İnsanı kesen, onun içinden geçen, insanın içerisinde toplumsal olanı biyolojik olandan ayıran bu eşik, bir tür soyutlamadır ve öze dairdir. Söz konusu soyutlama, her seferinde politikanın belirleniminde olan, “köle, barbar, çıplak insan” gibi, tarihsel ve somut kavramlar şahsında tecessüm ederek gerçek bir olgu hâlini alır. Antik çağda köle, barbar ve çıplak insan olarak görülenler öldürüldüğünde suç işlenmiş sayılmazdı. Bu anlamda on dokuzuncu yüzyılın ikinci yarısı ile Aydınlanma ve maymun ile insan arasındaki kayıp halkayı, Vahşi Çocuk, kurt adam ve Maymunu İnsan teşkil etmektedir.

İstisna hâlinde yaşayan yurttaş, toplama kamplarındaki Yahudiler, yirminci yüzyılda organ ticareti için saklanan bedeninin ta kendisi, resüsitasyon (canlandırma) odasında komadaki hasta, çıplak insanın karşılığıdır.

Peki bugün çıplak hayat kavramı, pandemi yönetiminde karşımıza nasıl çıkıyor? Tıp tarihinde izole ve tedavi edilen hasta insan, çıplak hayatı ifade etmez. O, aslında çelişkili bir formül dâhilinde asemptomatik

hasta olarak tarif edilen kişide karşılık bulur. Çünkü asemptomatik hasta, hasta olduğunu bile bilmeyen insandır.

Burada mesele sağlık değil, hayatın ne sağlıklı ne hasta olması, insanın hastalık yayma ihtimaline bağlı olarak, özgürlüklerinden sürekli mahrum olması, her türden yaşa ve kontrol mekanizmasına tabi hâle gelmesidir.

Bu anlamda tüm insanlar, teorik planda asemptomatik hastalardır. Hastalık ve sağlık arasında salınan bu hayat, ancak ve sadece aşılamanın konusu olabilir. Bu yeni dine yurttaşlar aşıyla vaftiz edilmelidirler.

Vaftiz ise artık kalıcı değil, geçici ve yenilenebilir bir şeydir, çünkü yeni yurttaş, her daim belgesini göstermek zorunda kalacak, devredilemez ve iptal edilemez haklarından mahrum kalacak, sadece aralıksız bir biçimde başkalarınca kararlaştırılıp güncellenen yükümlülüklerle sahip olabilecektir.

16 Nisan 2021

Kaynak: <https://www.quodlibet.it/giorgio-agamben-la-nuda-vita-e-il-vaccino>

Çeviri: [İştirakî]

*Yazılar istiraki.blogspot.com'dan
derlenmiştir.